

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Nika Šuligoj

Potenciali za razvoj turizma v Goriški regiji

Diplomsko delo

Ljubljana, 2014

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Nika Šuligoj

Mentor: doc. dr. Branko Ilič

Potenciali za razvoj turizma v Goriški regiji

Diplomsko delo

Ljubljana, 2014

Potenciali za razvoj turizma v Goriški regiji

V prvem delu diplomske naloge so opredeljeni ključni pojmi turizma, »zelenega« turizma, prednosti in slabosti, ki jih turizem prinaša, ter pojem regije in regionalnega razvoja. V nadaljevanju teoretičnega dela so predstavljeni institucionalni okviri razvoja turizma v Goriški regiji. V empiričnem delu je opravljena analiza splošnih in demografskih značilnosti Goriške regije, analiza trenutnih turističnih kapacitet Goriške regije, analiza statističnih podatkov SURS, ki so pomembni za spremljanje razvoja turizma med leti 2007 in 2013 v Goriški regiji, in analiza ankete o obstoječih turističnih kapacitetah. Glede na rezultate statistične analize in ankete je bilo ugotovljeno, ali so doseženi zastavljeni cilji »Odličnosti v turizmu« Regionalnega razvoja severne Primorske 2007-2013. V zadnjem delu je bila opravljena SWOT analiza turizma Goriške regije glede na rezultate vseh analiz, prednosti in slabosti trenutnih turističnih kapacitet ter priložnosti in nevarnosti potencialnega razvoja turizma.

Ključna ugotovitev diplomske naloge je, da je turizem največji razvojni potencial Goriške regije za povečanje prepoznavnosti v Sloveniji in svetu, saj je Goriška regija, kljub srednje slabi razvitosti in svetovni recesiji, z načrtanim razvojnimi programom in s trenutnimi turističnimi kapacitetami, ki niso v celoti razvite in izkoriščene, beležila povečan turistični obisk med leti 2007 in 2013.

Ključne besede: Turizem, regionalni razvoj, turistični potencial, Goriška regija.

Potentials for tourism development in Goriška region

The first part defines key concepts of the tourism, the »green« tourism, its advantages and disadvantages and the concept of region and regional development. In the following theoretical part, institutional frameworks of tourism's development in Goriška region are presented. The empirical part includes the analysis of general and demographic characteristics of Goriška region, the analysis of current tourist capacities, the analysis of SURS statistical data, which are important for monitoring the tourism's development between 2007 and 2013 and the survey's analysis about existing tourist capacities. Based on results of statistical analysis and the survey, we were able to found out, if the planned objectives of »Excellence in Tourism« in Regional development plan for north Goriška 2007-2013 are achieved. In the last part, the SWOT analysis was performed, according to the results of tourism in Goriška region. SWOT analysis determines the strengths and the weaknesses of the current tourist capacities and identifies the opportunities and threats of potential development in the tourism.

The key finding of the thesis is that tourism is the largest development potential of Goriška region, which would increase Slovenia's visibility in Slovenia and abroad. Goriška region had recorded (with its development program and its touristic capacities, which are not completely developed and exploited) a bigger number of visits during 2007-2012, even though it is medium-low developed and despite of the global recession.

Key words: Tourism, regional development, tourism potential, Goriška region.

Kazalo

1 UVOD	6
1.1 Opredelitev izbrane teme.....	6
1.2 Cilji in pomen naloge	6
1.3 Hipoteza in raziskovalna vprašanja	7
1.4 Metodologija oz. metoda proučevanja	7
1.5 Struktura diplomske naloge.....	7
2 OPREDELITEV POJMOV	8
2.1 Regija, regionalna rast in razvoj.....	8
2.2 Turizem in trajnostni razvoj	10
2.2.1 Institucionalni okvir razvoja turizma.....	15
3 ANALIZA TRENUTNEGA STANJA GORIŠKE REGIJE.....	17
3.1 Splošni demografski podatki	17
3.2 Analiza turističnih atrakcij ob »Smaragdni poti«.....	19
3.3 Analiza turizma v Goriški regiji skozi statistiko	23
3.4 Anketa o turizmu v Goriški regiji.....	27
3.4.1 Metodološke osnove.....	27
3.4.2 Rezultati ankete	28
3.4.3 Ugotovitve o uresničevanju zastavljenih ciljev »Odličnosti v turizmu«.....	36
3.5 SWOT analiza turizma v Goriški statistični regiji.....	39
3 SKLEP.....	43
4 LITERATURA.....	45
PRILOGA A: Anketa o turizmu v Goriški regiji	48

Kazalo slik, tabel in grafov

Tabela 2.1: Ekonomski, kulturni, socialni in okoljski vplivi turizma	12
Slika 2.1: Model vrednot in načel trajnostnega turizma.....	14
Graf 3.1: Migracije v Goriški regiji 2006–2012.....	18
Graf 3.2: Indeks razvojne ogroženosti statističnih regij Slovenije 2005	19
Graf 3.3: Obiski domačih in tujih turistov v Sloveniji in Goriški regiji 2008–2013.....	23
Graf 3.4: Prihodi tujih turistov v Goriško statistično regijo leta 2013	24
Graf 3.5: Prihodi tujih turistov v Goriško statistično regijo 2008–2013	25
Graf 3.6: Prenočitvene zmogljivosti - Goriška statistična regija 2008–2013.....	26
Graf 3.7: Ocena prenočitvenih kapacitet v Goriški regiji (v %).....	29
Graf 3.8: Ocena ponudbe hrane in pijače v Goriški regiji (%).....	30
Graf 3.9: Ocena prometnih povezav v Goriški regiji	31
Graf 3.10: Ocena kulturnih in naravnih znamenitosti (v %)	32
Graf 3.11: Ocena športnega, rekreacijskega in specifičnega turizma (v %).....	33
Graf 3.12: Ocena zaposlenih v turizmu v Goriški regiji (%).....	34
Graf 3.13: turističnih informacijskih točk, agencij, vodičev (v %)	34
Graf 3.14: Ocena »zelenega« turizma v Goriški regiji.....	35
Tabela 3.1: Demografske značilnosti anketirancev po starosti	28
Tabela 3.2: Demografske značilnosti anketirancev po statusu ekonomske aktivnosti	28
Tabela 3.3: SWOT analiza turizma v Goriški regiji.....	40

1 UVOD

1.1 Opredelitev izbrane teme

Turizem predstavlja razvojni potencial nekega področja, saj vključuje različne dejavnosti, ki lahko vplivajo na ekonomsko, družbeno in okoljsko rast. Pestra in raznolika Goriška pokrajina ponuja možnosti za razvoj turizma in dopolnilnih turističnih dejavnosti. Zaradi globalizacije, transportnih možnosti in nasičenosti ponudbe turističnih destinacij turistom niso več dovolj le ponudba hrane, pijače in prenočišča. Turisti si želijo bogate in raznolike turistične ponudbe, in sicer od okušanja hrane in pijače do razvajanja z masažami in s savno, ogledov kulturnih znamenitosti in spoznavanja domače zgodovine, adrenalinskih športov itd.

Pisanost in raznolikost pokrajine od izvira Soče dalje, kot so visoke gore, pašniki in potoki, nudi sprehod po zgodovinskih poteh poteka prve svetovne vojne, kulturno dediščino sirarstva in pašništva, kolesarske poti in ekstremne športne atraktivnosti, pa tudi kulinarične dobrote. Vse to predstavlja možnosti za razvoj turizma, na področju katerega se lahko prebivalci zaposlijo.

Zaradi ohranitve velikega področja neokrnjene narave Goriške regije je potrebno razmišljati v smeri trajnostnega razvoja pokrajine. Z razvojem »zelenega« ali podeželskega turizma se poveča obseg zaposlitve domačih prebivalcev, poveča se dohodek, domači kraj se razvija, zato se zmanjša izseljevanje prebivalcev v večja mesta. Turisti lahko spoznajo prijazne gostitelje, domačo hrano in kulturo prebivalcev.

Povpraševanje po »zelenem« turizmu, vračanje k naravi, povečano povpraševanje po »eko« in »bio« ipd. lahko predstavljajo dobro izhodišče za razvoj turizma in promocijo Goriške regije v prihodnosti.

1.2 Cilji in pomen naloge

Namen naloge je raziskati razvojni potencial turizma v Goriški regiji, tj. kulturni, zgodovinski, okoljevarstveni in športni turizem, in sicer kot alternativo zagotavljanja dohodka v Goriški regiji, saj zaradi razgibanosti terena in slabe prometne povezanosti gospodarske dejavnosti težko konkurirajo na trgu.

Cilji naloge so ugotoviti pomanjkljivosti v obstoječih turističnih kapacitetah in na podlagi teh podati možnosti za razvoj turizma v prihodnosti.

1.3 Hipoteza in raziskovalna vprašanja

Hipoteza diplomske naloge je sledeča: »Turizem je največji razvojni potencial Goriške regije za povečanje prepoznavnosti v Sloveniji in svetu.«

Raziskovalna vprašanja so sledeča:

Ali so zadovoljeni cilji Regionalnega razvojnega programa severne Primorske 2007–2013 in katerim ciljem je potrebno posvetiti več pozornosti?

Katere so trenutne turistične kapacitete Goriške in kako bi jih lahko dopolnili, da bi bile bolj prepoznavne in privlačnejše za domače in tuje turiste, da bi postale največji razvojni potencial regije?

1.4 Metodologija oz. metoda proučevanja

Diplomska naloga obravnava potencialni razvoj turizma na Goriškem (mezoraven) z uporabo različnih metod raziskovanja, ki so:

- analiza primarnih in sekundarnih virov z opisno metodo: evropska prva svetovna turistična destinacija, Strategija razvoja slovenskega turizma 2012–2016, Operativni program krepitve regionalnih razvojnih potencialov za obdobje 2007–2013, Regionalni razvojni program severne Primorske 2007–2013,
- analiza obstoječih turističnih kapacitet v Goriški regiji z opisno metodo,
- statistična analiza in interpretacija internetnih virov in podatkov Statističnega urada RS v grafih,
- eksplorativna analiza ankete med domačini ter domačimi in tujimi turisti o obstoječih turističnih kapacitetah,
- SWOT analiza potencialnega razvoja turizma v Goriški regiji glede na ugotovitve o obstoječih turističnih kapacitetah in rezultate analize statističnih podatkov SURS ter analize ankete.

1.5 Struktura diplomske naloge

Naloga je sestavljena iz dveh delov: teoretičnega, ki ima dve poglavji in empiričnega z enim poglavjem.

V teoretičnem delu je v uvodu opredeljena izbrana tema, cilji in pomen naloge, hipoteza in raziskovalna vprašanja, metodologija. V drugem delu so opredeljeni ključni pojmi: regija in

regionalna rast in razvoj ter turizem in trajnostni razvoj. Analizirani so ključni dokumenti, ki narekujejo regionalni razvoj, natančneje turistični razvoj Goriške regije.

V empiričen del ima eno poglavje s petimi podpoglavji. V prvem so obravnavani splošni demografski podatki in podatki o rasti in razvoju Goriške regije. V drugem so opisane trenutne turistične atrakcije ob »Smaragdni poti«. V tretjem so v grafih obravnavani podatki Statističnega urada Republike Slovenije (SURS) pomembni za analizo turizma. V četrtem so obdelani podatki iz ankete o kvaliteti in obsežnosti trenutne ponudbe turističnih atrakcij v Goriški regiji. Na koncu empiričnega dela so podane ugotovitve o uresničevanju zastavljenih ciljev »Odličnosti v turizmu« Regionalnega razvojnega programa severne Primorske 2007–2013 in SWOT analiza turizma v Goriški regiji.

2 OPREDELITEV POJMOV

2.1 Regija, regionalna rast in razvoj

Regija

Na splošno lahko regijo razumemo kot ozemeljsko omejeno območje, ki s prepletanjem svojih naravno geografskih, družbeno geografskih in/ali zgodovinskih elementov sestavlja specifično, od okolice ločeno in funkcionalno ločeno enoto (Nared 2007, 43). Zakon o spodbujanju regionalnega razvoja uporablja pojem »statistična regija«, ime ki ga uporablja SURS za zbiranje podatkov (Senjur 2002, 541). Trenutno je v Sloveniji 12 statističnih regij NUTS 3¹, ki nimajo nobenih administrativnih in političnih pristojnosti, in sicer kot država in občine. Slovenske statistične regije so Osrednjeslovenska, JV Slovenija, Gorenjska, Obalno-kraška, Savinjska, Goriška, Posavska, Koroška, Podravska, Primorsko-notranjska, Zasavska in Pomurska (Ministrstvo za gospodarsko razvoj in tehnologijo 2014a). Obravnavana Goriška regija ima trinajst občin; Ajdovščina, Bovec, Brda, Cerklje ob Savi, Idrija, Kanal ob Soči, Kobarid, Miren - Kostanjevica, Mestna občina Nova Gorica, Renče - Vogrsko, Šempeter - Vrtojba, Tolmin in Vipava (Svet severne Primorske 2014).

¹Evropska unija oziroma njen statistični urad EUROSTAT deli unijo na regije na šestih ravneh imenovane NUTS, SURS pa je sprejel ustrezno standardno klasifikacijo teritorialnih enot SKTE: SKTE 0 (NUTS 0): država SKTE 1 (NUTS 1): država v celoti - 1 enota, SKTE 2 (NUTS 2): statistični regiji – 2 enoti, SKTE 3 (NUTS 3): statistične regije - 12 enot, SKTE 4 (NUTS 4): upravne enote - 58 enot, SKTE 5 (NUTS 5): občine 192 enot (Senjur 2002, 514).

Regionalna rast in razvoj

Znotraj držav se gospodarski razvoj ne širi enakomerno, zato obstajajo bolj in manj razvita področja, ki jih države uravnavajo z regionalnimi razvojnimi politikami. Teorije o regionalni politiki, prostoru in gospodarski rasti so stroke, ki se ukvarjajo z regionalnim razvojem (Nared 2007, 43).

Osnovne teorije razvoja so povpraševalno in ponudbeno zasnovani modeli. Prvi so zasnovani na podlagi keynesianske teorije rasti, kjer regionalna rast izhaja iz vloge povpraševanja. Te teorije poudarjajo pomen zunanjega povpraševanja na razvoj regije. Pomembno je končno povpraševanje in ne proizvod usmerjene gospodarske aktivnosti (Senjur 2002, 516). Ponudbeni modeli izhajajo iz vloge ponudbe za regionalno rast. Teoretična podlaga je neoklasična teorija rasti. Ti modeli poudarjajo predvsem razpoložljivost produkcijskih faktorjev, njihovo mobilnost, trgovanje, konkurenčnost. Povpraševanje jemljejo kot zagotovljeno, zato je aktivnost odvisna od razpoložljivih virov (kapitala, delovne sile, uvoznih vložkov, infrastrukture) (Senjur 2002, 517).

Osnovni cilj regionalne razvojne politike je spodbujanje višjega dohodka na osebo, polna zaposlenost in širša izbira vrst dela in stilov življenja posameznika, varnost dohodka in enakost. Na državni ravni je cilj enakomernejši regionalni razvoj, saj velike razlike prinašajo kup ekonomskih in socialno političnih problemov (Senjur 2002, 528).

Teorija regionalnega razvoja, ki proučuje razporejenost rasti proizvodnje po prostoru, mora upoštevati dejstvo prostorskih ovir in stroškov, ki jih te ovire povzročajo, in še tri koncepte: koncept prihrankov ekonomije aglomeracije, koncept lokacijske konstante in koncept lokacijske preference ljudi, podjetnikov in gospodarstva (Senjur 2002, 517). Myrdal je leta 1957 zasnoval model kumulativnega veriženja sprožanja vzrokov, ki temelji na osnovni ideji, da se ob pojavu začetnih razlik v razvoju med regijami sproži proces, ki začetne razlike še pogloblja (Schwardt 2013, 50). Richardson (1979) je nadalje razvil model središča in okolice, pri katerem ima glavno središče, imenovano razvojno središčna regija, velike zmogljivosti za generiranje in vsrkavanje inovativnih sprememb, okoliške regije pa so razvojno odvisne od nje (Richardson v Senjur 2002, 519). Teorija razvojnih polov, ki jo je razvil Peroux (1988) pravi, da se razvoj vedno pojavlja v obliki koncentriranih, kumulativnih in propulzivnih učinkov, ki generirajo razvoj, da je gospodarska celota zmeraj sestavljena iz aktivnih in pasivnih agentov ter da aktivne enote ustvarjajo svoje lastne abstraktne prostore odločanja in delovanja in so sposobne spreminjati svoje okolje (Peroux v Senjur 2002, 520).

Po 2. svetovni vojni je gospodarski razvoj povzročil regionalne razvojne razlike, ki so jih države skušale rešiti z regionalnimi politikami. Sprva so slabo razvitost šibkejših regij pripisovali pomanjkanju kapitala in izobražene delovne sile ter slabe infrastrukture. Tradicionalne regionalne politike so bile usmerjene v odpravo strukturnih pomanjkljivosti, ki so temeljile na vzpostavljanju klasičnih lokacijskih in proizvodnih dejavnikov, kot so razpoložljive proizvodne površine, prometna in komunikacijska infrastruktura, oskrba, izobraževalne in zdravstvene ustanove ter komunalna opremljenost (Nared 2007, 30). Konec 70. let 20. stoletja so spremenjene socialne, okoljske in ekonomske razmere zahtevale oblikovanje bolj celovitih politik. Tako so se razvile endogene regionalne razvojne politike. Izhodišče endogenega razvoja predstavlja regionalni potencial, ki pomeni trajno zmogljivost in uporabnost prostora oziroma povezanost dejanskih in možnih življenjskih razmer/odnosov v prostoru (Nared 2007, 32). Takšna regionalna politika želi, da podjetja, organizacije in javne ustanove dobijo skupne točke in skupaj rešujejo probleme ter izkoristijo skupne možnosti, zato podpira razvoj turizma, ki omogoča in zahteva vključenost lokalnega prebivalstva.

Slovenija ima bogato zgodovino regionalne politike. V Jugoslaviji je bila najbolj razvita republika v državi. Poleg tega je delala tudi na policentričnem regionalnem razvoju (več centrov se je razvilo okrog glavnega) (Senjur 2002, 531). Razvoj slovenske regionalne politike lahko razdelimo v tri obdobja: obdobje spodbujanja manj razvitih območij med leti 1971–1991, obdobje spodbujanja demografsko ogroženih območij med leti 1991–1999 in obdobje spodbujanja skladnega regionalnega razvoja od leta 1999 dalje (Nared 2007, 23). V prihodnosti želi Slovenija izvajati politiko na dveh ravneh: ena raven je strukturna politika v okviru EU, druga je notranja slovenska regionalna politika (Senjur 2002, 531).

2.2 Turizem in trajnostni razvoj

UNWTO turizem definira kot aktivnosti potujoče osebe in bivanje na krajih zunaj običajnega okolja, in sicer poslovno, kot preživljanje prostega časa ali v druge namene, za ne več kot leto dni (Mihalič 2006, 2).

Senčar loči 5 različnih vrst turizma (Senčar 2005, 37):

1. etnični turizem – potovanje k ne zahodnim državam z namenom obiskati prvotne ali eksotične kulturne skupine,
2. kulturni turizem – obiski tradicionalnih, slikovitih ali kmečkih kulturnih skupnosti v zahodnih oziroma modernih državah,

3. zgodovinski turizem - osredotočen na ogled muzejev, katedral, gradov, arheoloških najdišč in drugih spomenikov, ki omogočajo obujanje spomina na slavno preteklost neke moderne družbe,
4. okoljevarstveni oz ekološki turizem - ogledovanje naravnih znamenitosti oziroma destinacij, ki poudarjajo zvezo med človekom in naravo,
5. rekreacijski oziroma športni turizem - obalni in smučarski turizem, pa tudi tiste vrste turizma, ki vključujejo športne ali rekreacijske dejavnosti.

Preglednejše razmerje med turizmom, rekreacijo in prostim časom je razloženo kot turizem, ki vključuje potovanje in daljša časovna obdobja kot ostale aktivnosti, saj se običajno dogaja ob koncu tedna ali ob letnih počitnicah. Rekreacija sodi med prosti čas, ker je to aktivnost, ki obnavlja telo in duha (Murphy v Ambrož 2005, 13).

V odnosu do turistične destinacije ima turizem lahko pozitivne in negativne ekonomske, kulturne, socialne in okoljske vplive, ki so obravnavani v tabeli 2.1.

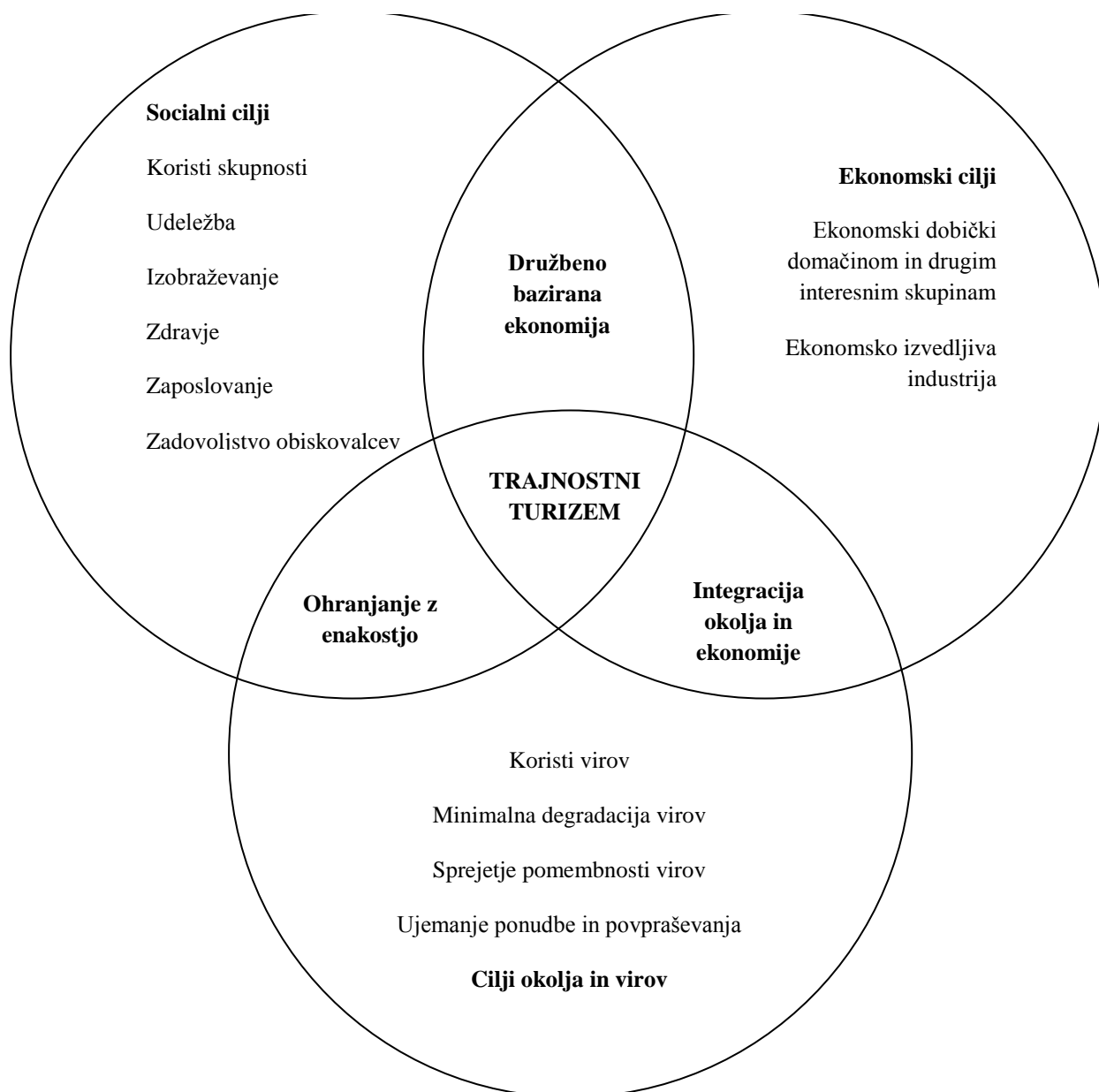
Tabela 2.1: Ekonomski, kulturni, socialni in okoljski vplivi turizma

Prednosti	Slabosti
- Ekonomski vplivi:	
<ul style="list-style-type: none"> - pritek tujega denarja v državo, - prispevek državnim davkom, - ustvarjanje delovnih mest, - razvoj infrastrukture, - prispevek lokalnemu gospodarstvu. 	<ul style="list-style-type: none"> - uhajanje dobička (koliko ga resnično ostane v državi - tuje letalske družbe, tuji ponudniki turističnih dejavnosti zaradi EU), - visoki stroški infrastrukture, - efekt inflacije - višje cene dobrin in storitev.
- Kulturni vplivi:	
<ul style="list-style-type: none"> - varovanje kulturne avtohtonosti, - financiranje kulturnih dogodkov in izdelkov, - obujanje starih običajev in izdelkov, - višanje kulturne zavesti in ponosa. 	<ul style="list-style-type: none"> - komercializacija kulturnih dogodkov, - izrivanje avtohtonega za znano (Mc Donald's), - uničevanje kulturnih spomenikov (namerno in nenamerno), - kulturni konflikti med turisti in domačini.
- Socialni vplivi:	
<ul style="list-style-type: none"> - mir med kulturami in ljudmi, - pozitivni ekonomski vpliv na socialno življenje lokalnih prebivalcev, - povečana varnost, - promocija regije, države. 	<ul style="list-style-type: none"> - kriminal, - prostitucija, - droge. - želja po življenju bogatih turistov, - neenakost med tujci in turisti, ki lahko povzroči socialni stres.
- Okoljski vplivi:	
<ul style="list-style-type: none"> - varovanje in ohranjanje naravnega okolja, - finančna podpora za varovanje narave, - možnost programov za ohranjanje, izboljšanje kvalitete narave (ohranjanje vrst ...), - povečanje ekološke osveščenosti, - izboljššan ekološki menedžment in planiranje. 	<ul style="list-style-type: none"> - onesnaževanje vode, zraka, - zvok (promet, turisti, glasba ...), - krajinski zgled poceni arhitekture kviri pokrajino, - komunalni odpadki, - poškodovanje flore in favne.

Vir: Mihalič (2006, 22–31).

Pomembno je potenciranje pozitivnih in zavedanje ter preprečevanje posledic negativnih vplivov turizma na turistične destinacije. K temu stremi trajnostni razvoj, tj. razvoj, ki zadovoljuje svoje sedanje potrebe tako, da ne ogroža sposobnosti prihodnih generacij, da zadovoljujejo svoje potrebe. Trajnostni razvoj gradi na starih principih ohranjanja in skrbništva, vendar ponuja proaktivno naravnost, ki vključuje kontinuirano ekonomsko rast na bolj ekološke in enakostne načine (Murphy in Price 2005, 169). Turizem je vrsta industrije, ki mora biti vključena v trajnostni razvoj zato, ker temelji na naravnih virih in socialni zapuščini. Beseda »zeleni« se je najprej nanašala na okoljska vprašanja, danes pa označuje zeleni turizem, ki vključuje vse oblike trajnostnega turizma, tj. odgovorni turizem; takšen, ki spoštuje potrebe okolja, ljudi, ki tam živijo, lokalna gospodarstva in obiskovalce. (Počuča 2010, 622). Trije ključni pogoji trajnostnega razvoja na področju turizma so varovanje naravnega okolja in trajnostna raba razpoložljivih virov, celostno ohranjanje in raba kulturne dediščine ter uspešnost turističnega proizvoda (Ministrstvo za gospodarstvo RS 2006, 61). Turizem je povezan s trajnostnim razvojem, ki se razvija tako, da so narava, obseg, prostor in način razvoja primerni in trajnostni skozi čas.

Slika 2.1: Model vrednot in načel trajnostnega turizma

Vir: Jenkins in Kearsley v Murphy v Price (2005, 175).

Cilj trajnostnega turizma je povezan z družbeno bazirano ekonomijo, ohranjanjem enakosti in integracijo ekonomije in okolja. Tako se povezujejo vrednote za doseganje ekonomskih, socialnih in kulturnih ciljev trajnostnega razvoja.

2.2.1 Institucionalni okvir razvoja turizma

Turizem je ena najpomembnejših gospodarskih panog, saj ponuja številne razvojne priložnosti, ki se kažejo v razvoju lokalnega in nacionalnega gospodarstva. Turizem je pomemben v strategiji razvoja regij, če le izhaja iz njihovih razmer in vrednot prebivalcev, ki tam prebivajo. Na ta način lahko turizem zagotovi dostojno preživetje lokalnega prebivalstva in obenem ohranja harmonično ravnotežje med družbo in naravo; le tako se lahko na dolgi rok zagotovi kakovost življenja in bivanja (Nared 2007, 117). V okoljih kjer je turizem izbran kot orodje regionalnega razvoja, je potrebno regionalno planiranje. Vlada mora prevzeti ključno vlogo pri ustvarjanju politike turizma, ker mora biti turizem zrcalo celostnega razvoja države oziroma regije (WTO v Sharpley in Telfer 2002, 115).

Regionalni, nacionalni in celo evropski razvoj turizma usmerjajo dokumenti na različnih ravneh. Evropska komisija je 30. 6. 2010 predstavila novo turistično politiko EU pod naslovom »Evropska prva svetovna turistična destinacija«, katere cilj je ohraniti Evropo na prvem mestu svetovnega turizma, povečati prepoznavnost Evrope kot turistične tržne znamke, povečati »zeleno« rast, produktivnost, inovativnost in povečati konkurenčnost evropske turistične industrije. (Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo. 2012, 30).

Glede na te cilje je Vlada RS junija 2012 na nacionalnem nivoju sprejela dokument Strategija razvoja slovenskega turizma 2012-2016, in sicer s ciljem povečanja obsega turistične dejavnosti. Ta cilj naj bi dosegli z načelom trajnostnega turizma, z ugodnim poslovnim okoljem, večjo konkurenčnostjo slovenskega turizma ter inovativno promocijo in s trženjem slovenskih destinacij.

Za usmerjanje razvoja in rasti Goriške regije je bil sprejet temeljni dokument Regionalni razvojni program severne Primorske 2007–2013 (RRP), ki opredeljuje razvojne vrednosti in priložnosti regije, razvojno vizijo, cilje in strategijo za doseg ciljev. Za izvajanje strateških ciljev ima zastavljenih 5 razvojnih prioritet. Ena od prioritet, ki je za to nalogo pomembna, je »Odličnost v turizmu«, katere cilj je okrepiti konkurenčnost turističnega gospodarstva, tako da se (Posoški razvojni center 2007, 19):

- oblikuje celostno, razpoznavno in konkurenčno turistično ponudbo na regionalni ravni (»Smaragdna pot«),
- poveže akterje, trženje in promocijo na vseh segmentih razvoja turizma,
- dvigne usposobljenost kadrov,

- spodbudi trajnostni razvoj (eko turizem, aktivne počitnice, vinski in kulinarični turizem),
- izboljša turistično infrastrukturo in prometno dostopnost regije,
- poveča dohodek turizma s ponudbo kakovostnih in raznolikih proizvodov.

Glede na cilje prioritete »Odličnost v turizmu« Razvojni program severne Primorske predlaga tri programe. Cilj prvega programa je oblikovati celovito razpoznavno in konkurenčno turistično destinacijo »Smaragdna pot«. Cilj drugega programa, izobraževanja in usposabljanja, je zagotoviti kakovosten kader v vseh segmentih turistične dejavnosti in tako usposobiti turistično gospodarstvo v regiji za uspešno tekmo na trgu. Tretji program predstavlja zagotavljanje infrastrukturne opremljenosti regije za turizem, ki ima za cilj izboljšati transportne (cestne in železniške) povezave in navezave na sosednje regije in države ter zagotavljati sredstva za obnovo in za razvoj turistične infrastrukture (Posoški razvojni center 2007, 4).

3 ANALIZA TRENUTNEGA STANJA GORIŠKE REGIJE

3.1 Splošni demografski podatki

V Goriški regiji, ki se razteza na 2.326 km², kar predstavlja 11,5 % površine Slovenije, živi 119.230 prebivalcev, kar predstavlja 5,8 % prebivalstva celotne države. Razdeljena je na 13 občin, ki se zaokrožujejo v 4 zgodovinsko, prostorsko in upravno zaokrožene enote: Zgornje Posočje, Idrijsko-Cerkljansko, Novogoriško in Zgornjo Vipavsko dolino.

Poselitveno in zaposlitveno središče regije predstavlja Nova Gorica, ki skupaj s Šempetrom, z Vrtojbo in drugimi središči upravnih enot (Tolmin, Idrija, Ajdovščina) oblikuje regionalno sliko poselitve. Po podatkih SURS je gostota prebivalstva od leta 2000 očitno padla in je z 51,2 prebivalci na kvadratni kilometer druga najnižja v Sloveniji. V letu 2013 je bilo delovno sposobnih v starosti od 15 do 64 let 66 % prebivalstva, delež prebivalstva, starejšega od 65 let, je v regiji 24,4-%, kar je več od slovenskega povprečja, ki znaša 21,8 %. Izobrazbena struktura je višja od slovenskega povprečja; med 1000 prebivalci regije je leta 2007 bilo 59 študentov, leta 2012 pa 50.

BDP na prebivalca v Goriški regiji je v letu 2012 po podatkih SURS-a znašal 15751 €, kar je približno 2000 evrov manj od slovenskega povprečja in za 2000 € manj kot leta 2008 (pred recesijo). Največ dobička so prebivalci ustvarili v letu 2007 in 2012, čeprav v slednjem manj, in sicer v predelovalnih dejavnostih ter trgovini, gostinstvu in prometu. Razlike v ekonomski moči so med subregijami zelo velike; večina družb je namreč locirana v novogoriški subregiji, kjer se ustvari več kot polovica prihodkov (Posoški razvojni center 2007, 12).

Po podatkih SURS-a se je za razliko od leta 2008 leta 2012 raziskovalno-razvojna dejavnost povečala. Povečal se je delež raziskovalcev²; iz 3,8 % (glede na Slovenijo) na 5,1 %. Povečal se je tudi delež bruto domačih izdatkov³; iz 4,9 % na 6,7 %, pa tudi delež virov iz tujine⁴, zmanjšal pa se je delež virov gospodarskih družb⁵ in virov iz visokega šolstva⁶.

Po podatkih SURS-a se je brezposelnost med leti 2006 in 2013 v Goriški statistični regiji med prebivalstvom povečala, najbolj leta 2010. Konec januarja 2013 je bilo v regiji 6.085 registriranih brezposelnih oseb, kar predstavlja 4,9 % vseh brezposelnih v državi, v letu 2014

² Delež raziskovalcev: l. 2008 Goriška regija 388 oseb, Slovenija 10124 oseb, l. 2012 Goriška regija 323, oseb, Slovenija 12362 oseb (Vir: SURS)

³ Bruto domači izdatki za RR: l. 2008 Goriška regija 3030600 €, Slovenija 616949000 €, l. 2012 Goriška regija 62469000 €, Slovenija 928306000 € (Vir: SURS)

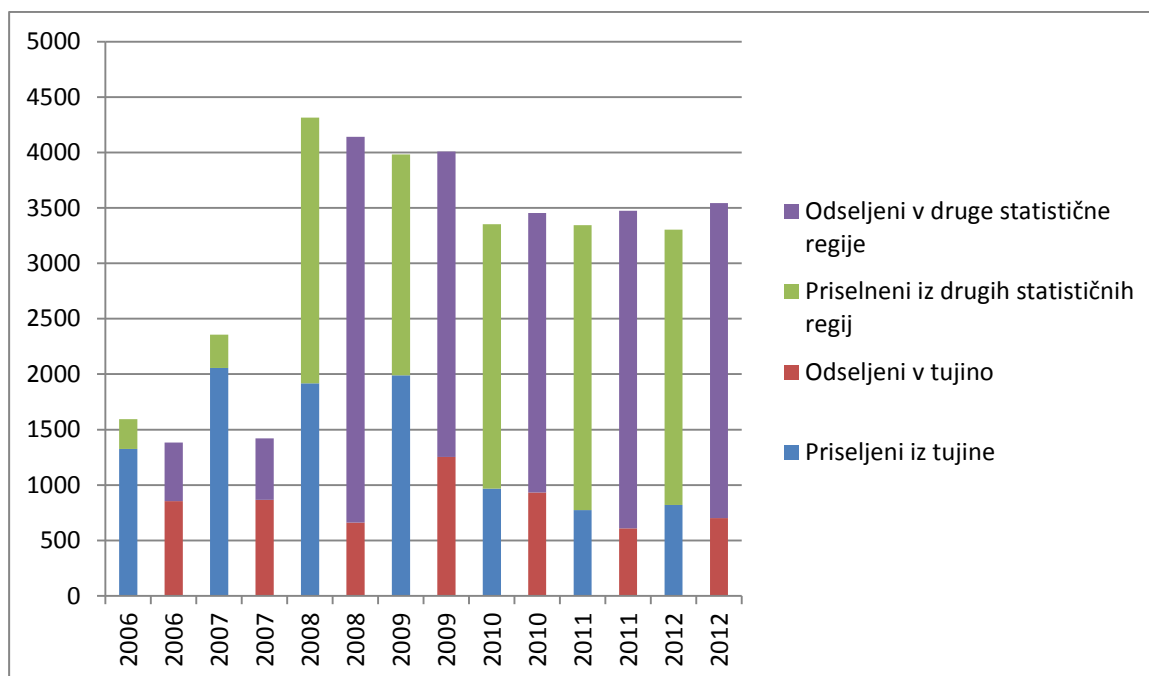
⁴ Delež virov iz tujine v RR po kazalnikih: Goriška l. 2008 1,9, l. 2012 4,1 (Vir: SURS)

⁵ Delež virov gospodarskih družb v RR po kazalnikih Goriška: l. 2008 84,8, l. 2012 71,4 (Vir: SURS)

⁶ Delež virov visokega šolstva v RR po kazalnikih Goriška: l. 2008 0,2, l. 2012 0,0 (Vir: SURS).

pa se je brezposelnost zmanjšala na 5.414 oseb. V letu 2012 se je število delovno aktivnega prebivalstva zmanjšalo predvsem v gradbeništvu, predelovalnih dejavnostih in drugih raznovrstnih poslovnih dejavnostih (Zavod RS za zaposlovanje 2014).

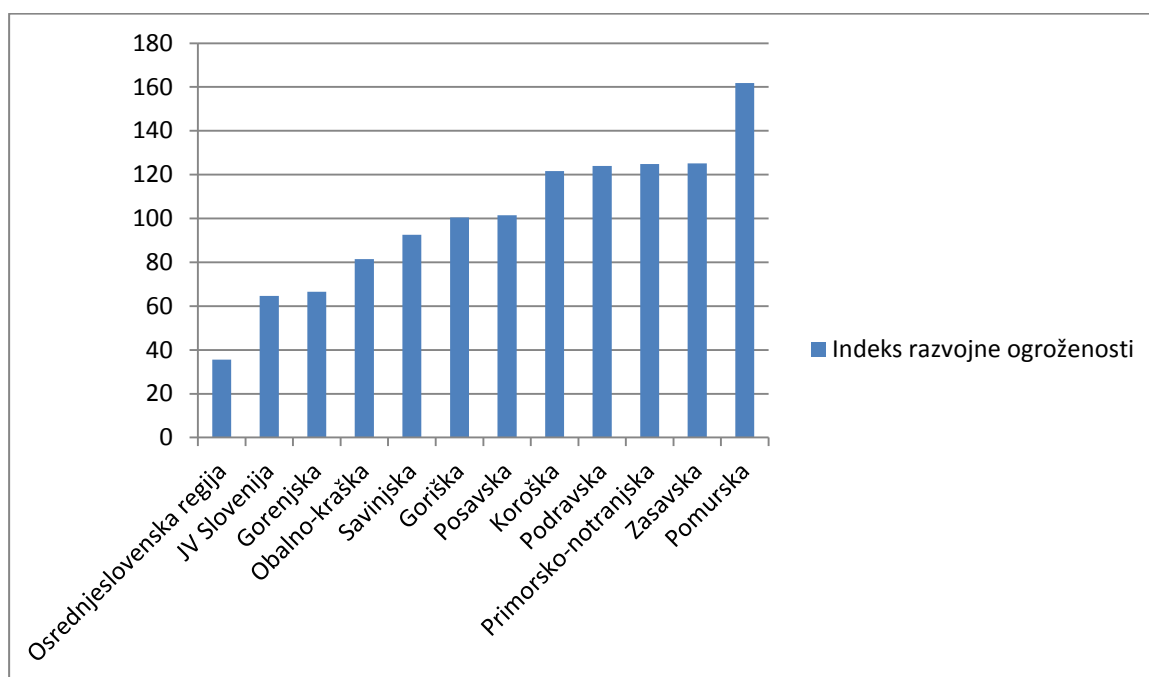
Graf 3.1: Migracije v Goriški regiji 2006–2012

Vir: Prirejeno po SURS (2013).

Po podatkih SURS-a v letih 2006, 2007 in 2008 prevladuje priseljevanje tujcev v Goriško statistično regijo. Migracije po letu 2008 lahko dojemamo kot posledico recesije, saj je zaradi večanja brezposelnosti očitno izseljevanje prebivalcev v druge slovenske statistične regije, po letu 2010 pa priseljevanje iz drugih statističnih regij.

Graf 3.2: Indeks razvojne ogroženosti statističnih regij Slovenije 2005

Vir: Prirejeno po Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo 2014a

Indeks razvojne ogroženosti⁷ NUTS 3 glede na stopnjo razvitosti uvršča Goriško regijo (indeks 100,4) na šesto mesto. Močno izstopa Osrednjeslovenska regija z najnižjim indeksom, kar pomeni, da je najmanj ogrožena in najbolj razvita, po drugi strani pa izstopa pomurska regija, ki je najbolj ogrožena.

3.2 Analiza turističnih atrakcij ob »Smaragdni poti«

Goriška regija obsega zahodni del Slovenije in meji na Italijo in Avstrijo. Zaradi reliefne razgibanosti in naravne raznolikosti jo lahko razdelimo na zgornji del visokogorskega sveta, srednji del visokega Krasa in spodnji ravninski del (Rojšek 1991, 8). Čeprav na zelo majhnem področju se podnebne razmere gibljejo med toplim submediteranskim podnebjem, ki seže

⁷ Indeks razvojne ogroženosti se izračuna kot aritmetična sredina standardiziranih vrednosti kazalnikov, pri čemer se kot metoda standardizacije uporablja metoda relativnega odklona od skrajnih vrednosti. Kazalniki razvitosti, ogroženosti in razvojnih možnosti so: bruto domači proizvod na prebivalca, bruto dodana vrednost na zaposlenega, delež bruto investicij v osnovna sredstva v bruto domačem proizvodu, stopnja registrirane brezposelnosti mladih v starosti 15-29 let, stopnja delovne aktivnosti v starosti 20-64 let, delež prebivalstva s terciarno izobrazbo v starosti 25-64 let, delež bruto domačih izdatkov za raziskovalno in razvojno dejavnost v bruto domačem proizvodu, delež prečiščene odpadne vode z vsaj sekundarnim čiščenjem v izpuščeni odpadni vodi, delež površine varovanih območij v regiji, delež ocenjene škode zaradi elementarnih nesreč v bruto domačem proizvodu, stopnja registrirane brezposelnosti, indeks staranja prebivalstva, razpoložljivi dohodek na prebivalca in poseljenost (Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo 2014b).

globoko v povirje Soče, in hladnim alpskim visoko v gorah (Rojšek 1991, 8). 47,1 % področja regije pokrivajo območja Natura 2000.⁸

Bujni gozdovi, reke in reliefna razčlenjenost ter mešanje gorskega in mediteranskega podnebja v Goriški regiji omogoča celoletno trženje turističnih atrakcij. Regionalna organizacija »Smaragdna pot« je bila ustanovljena leta 2008 za izvajanje skupnih regionalnih tržnih aktivnosti goriških občin na področju turizma. Lepote Goriške regije so povezane tudi v mednarodnem projektu Alpe Adria Trail.⁹

V zgornjem delu Goriške regije je Triglavski narodni park. To je osrednje območje Julijskih Alp, ki se razteza na 84805 ha. Od Triglava se na vse strani razprostirajo čudovite ledeniške doline s kristalno čistimi vodami. Njegovo poslanstvo je ohranitev naravne in kulturne dediščine (Rojšek 1991, 12). V Trenti je najpomembnejši slovenski alpski botanični vrt Julijana. Ob zgornjem delu reke Soče je urejena Soška pot, ki teče 20 km ob reki skozi z iglavci poraslo dolino Trente (Bousfield 2013, 113), zato lahko svoj mir najdejo ljubitelji narave. Bovec, nekdanj mlekarski kraj, je sedaj središče adrenalinskega športa v Sloveniji, predvsem zaradi slikovite lege med visokimi alpskimi vrhovi in turkizno Sočo (Bousfield 2013, 118). Tam pisarne adrenalinskih športov ponujajo šole kajaka, spuste s kanuji in z rafti, soteskanje po kanjonih pritokov reke Soče ipd. Po dolini se lahko turisti zapeljejo z jadralnim letalom, zmajem, s padalom ali z gorskim kolesom po označenih kolesarskih poteh. Po gorovju so urejene in markirane planinske poti in plezalne stene. Dolina je prav tako primerna za sprehajalce za ogled potokov z bistrimi tolmoni in s slapovi. Zimske počitnice v Bovcu so do leta 2013 turisti lahko doživeli na najvišjem slovenskem visokogorskem smučišču Kanin, ki pa so ga zaprli zaradi zastarane infrastrukture. Sedaj je dostop delno možen le z bližnjega italijanskega smučišča. Poleg smučanja pokrajina v Bovcu ponuja še jadralno padalstvo, krpljanje, tek na smučeh, sankanje, turno smučanje, ledeno plezanje in savne ter masaže (TIC Bovec 2014).

Kobarid je staro prazgodovinsko mesto z izkopaninami iz časov Ilirov in Keltov ter rimske dobe. Zadnje poganske ostanke Slovanov je uničila šele križarska vojska iz Čedad v 13. stoletju (Goriška turistična zveza 1964, 8). V prvi svetovni vojni so na Soški fronti (90 km

⁸ To je evropsko omrežje posebnih varstvenih območij, ki so jih določile države članice Evropske unije. Namen tega je ohraniti biotsko raznovrstnost za prihodnje rodove. Na varstvenih območjih želijo ohraniti živalske in rastlinske vrste ter habitate, ki so redki ali pa so v Evropi že ogroženi (Natura 2000, 2007).

⁹ To je projekt pohodniških poti, ki v etapah povezuje turistična območja z bogato naravno in kulinarčno kulturo. Njen glavni namen je povezovanje treh držav: Slovenije, Italije in Avstrije (TIC Brda 2014).

bojne črte med Rombonom nad Bovcem do Jadranskega morja (Bousfield 2013, 118) potekale najbolj krvave bitke, vse tja do strašne ofenzive pri Kobaridu, o čemer pričajo nešteti spomeniki in tisočeri grobovi. Na tem delu zemlje so ohranjeni tudi mnogi spomeniki borbe slovenskega naroda za osvoboditev v času druge svetovne vojne (Goriška turistična zveza 1964, 1). Najpomembnejši ostanki vojaških poti, spomenikov in obeležij Soške fronte so povezani v Pot miru in zbrani v Kobariškem muzeju. Kobarid je ob vojnah ostal nepoškodovan, zato je ohranil tipično alpsko arhitekturo. Nad mestom je znana kostnica iz prve svetovne vojne (Goriška turistična zveza 1964, 8.). Zahodno od Kobarida je dolina reke Nadiže, ki je postala priljubljeno poletno kopališče, saj je temperatura vode višja od reke Soča.

Južneje leži Tolmin z reko Tolminko, ob kateri je speljana pot s pogledom na bistra korita. Tam so v času fevdalizma potekali znani boji med Benečani in Habsburžani. Mnogo je tudi spominov na hude kmečke upore, posebno na zadnjega iz leta 1713 (Goriška turistična zveza 1964, 13). Tudi tam je muzej vojaške zbirke iz prve svetovne vojne.

V Mostu na Soči se reka nekoliko umiri, zato se je tam mogoče z ladjo peljati na izlet po jezeru. Arheologi tam odkrivajo grobove iz železne dobe, ki sodijo med pomembna prazgodovinska najdišča v Evropi (I feel Slovenia 2014).

Ob reki Idrijci vodi pot proti Cerknem in Idriji. Idrija je bila rudarsko mesto od 90. let 15. stoletja in to ostala vse do leta 2008, ko je zaradi zaprtja rudnika postala središče industrijskega turizma. Turisti si lahko ogledajo rudarski in čipkarski muzej na gradu Gewerkenegg in se vodeno sprehodijo skozi Antonijev rov, rudnik živega srebra. Idrija je znana tudi po žlikrofih, jedi, ki ima značilno obliko testa in je polnjena s krompirjem. Te strežejo v skoraj vsaki gostilni (Bousfield 2013, 146). Cerkno je znano kot glavno mesto narodnoosvobodilne borbe, kot center IX. korpusa in med borbo osvobojenega ozemlja Primorske (Goriška turistična zveza 1964 4). Blizu Cerknega je na novo urejena muzejska zbirka partizanske bolnice Franja, ki so jo partizani uporabljali med drugo svetovno vojno. V centru mesta je Cerkljanski muzej z zanimivo zbirko pustnih mask, izrezljanih iz lipovega lesa, ki jih nosijo t. i. »laufarji«. Poleti TIC Cerkno organizira ogled jame Divje babe, ki je pomembno arheološko najdišče iz časa kamene dobe (Bousfield 2013, 147). Cerkno je tudi priljubljeno smučarsko središče.

Ob italijanski meji je gričevnat vinorodni okoliš Goriških Brd. Pokrajina je najbolj vabljiva v zgodnji pomladi, ko cvetijo češnje, in na jesen, ko dozorevajo vinske brajde, v poletnem času pa tu rastejo marelice, slive, breskve in olive (Goriška turistična zveza 1964, 5).

V Kanalu vsako leto uprizarjajo skoke s kamnitega mostu v Sočo (I feel Slovenia 2014). Leta 1140 so tam zgradili grad, nato se je razvilo obzidano naselje (Bousfield 2013, 118).

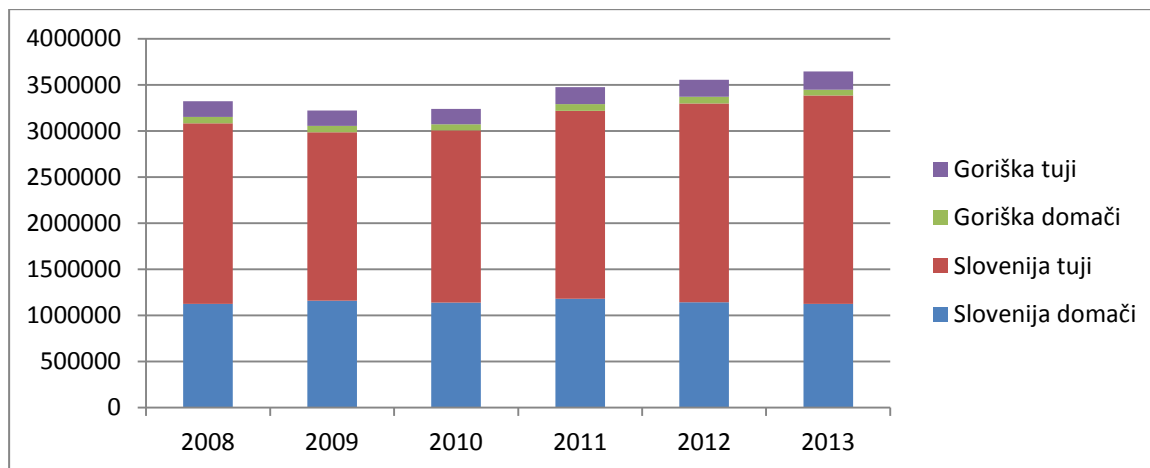
Nova Gorica je središče Goriške regije. Obkrožajo jo številne znamenitosti: frančiškanski samostan Kostanjevica iz 17. stoletja, v katerem je grobnica zadnjega francoskega kralja Burbona Karla X., frančiškanski samostan in cerkev Sveta Gora, grad Kromberk z lepo urejenim parkom in Goriškim muzejem ter Solkanski most, kamnit železniški most z največjim 85-metrskim lokom na svetu (Bousfield 2013, 144). Nova Gorica je priljubljen igralniško-zabavišni center z najmodernejšimi igralnicami v Evropi. Na vzhodni strani Nove Gorice se na Trnovsko-Banjški planoti razprostira Trnovski gozd, ki je zakladnica naravnih znamenitosti, priljubljena pohodniška, gobarska in lovska točka (Miklavčič-Brezigar 1998, 34).

Proti vzhodu se razteza vinorodna Vipavska dolina, ki si jo iz zraku ogleda veliko jadralnih padalcev z vsega sveta. Večji mesti sta Vipava, kjer delta izvira reka Vipava, in Ajdovščina, rimsko mesto in kasneje pomembno središče mlinarstva in fužinarstva (Bousfield 2013, 140). Vipavska dolina ponuja avtohtona vina v kletih, na osmicah, turističnih kmetijah in etnoloških prireditvah.

3.3 Analiza turizma v Goriški regiji skozi statistiko

Z analizo statističnih podatkov SURS-a za obdobje med leti 2006 in 2013 bo v tem poglavju ugotovljeno, ali so doseženi nekateri cilji prioritete »Odličnosti turizma« Regionalnega razvojnega programa za obdobje 2007-2013.

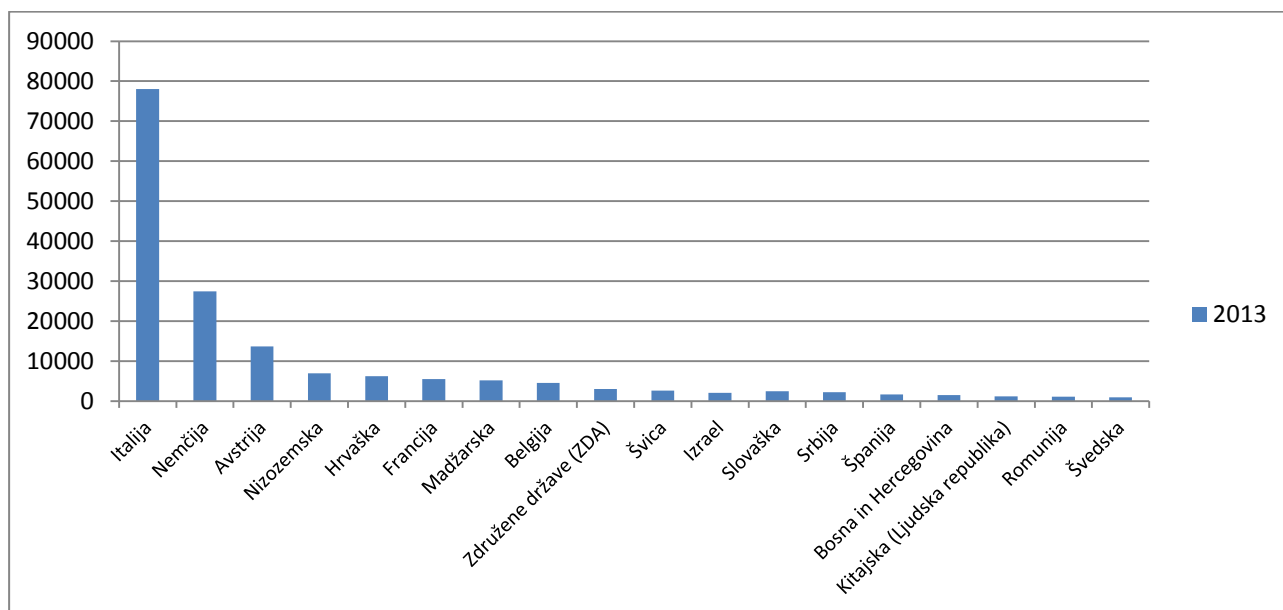
Graf 3.3: Obiski domačih in tujih turistov v Sloveniji in Goriški regiji 2008–2013

Vir: Prirejeno po SURS (2014).

Graf 3.3 prikazuje obiske tujih in domačih turistov v Sloveniji in v Goriški regiji. Obisk tujih turistov v Sloveniji je bil leta 2009 in 2010 nekoliko nižji, vendar se je od leta 2009 do 2013 povečal za 23,8 %. Slovenijo po podatkih SURS-a obiše več tujih kot domačih turistov, vendar je potrebno upoštevati to, da se obiske domačih turistov beleži težje. Turistični obiski se med domačimi turisti skorajda ne spreminjajo, vendar je opaziti, da so največ prostega časa doma, torej v Sloveniji, preživeli leta 2011. Glede na obiske domačih turistov po Sloveniji je Goriška regija obiskana le približno v 5 %, tuji obiskovalci pa se zanjo odločijo v približno 9 %. Leta 2012 so po podatkih SURS-a domači turisti krajše počitnice oz. vikende, tj. 2,9 dni, preživeli v Sloveniji, namenili pa so jih predvsem za sprostitev, počitek in zabavo, rekreativne dejavnosti in obisk sorodnikov. Za razliko od tega so za skrb za zdravje in bivanje v zdravilišču porabili povprečno 6 dni, temu pa so namenili tudi največ denarja; povprečno 52,51 € na dan. Večdnevne počitnice, tj. povprečno 6,3 dni, so raje izkoristili v tujini, predvsem za sprostitev, počitek in zabavo. Največ denarja so slovenski turisti v tujini porabili za ogled kulturnih, zabavnih in športnih prireditev, in sicer povprečno 140,76 €, za ogled naravnih in kulturnih znamenitosti pa povprečno 98,47 €.

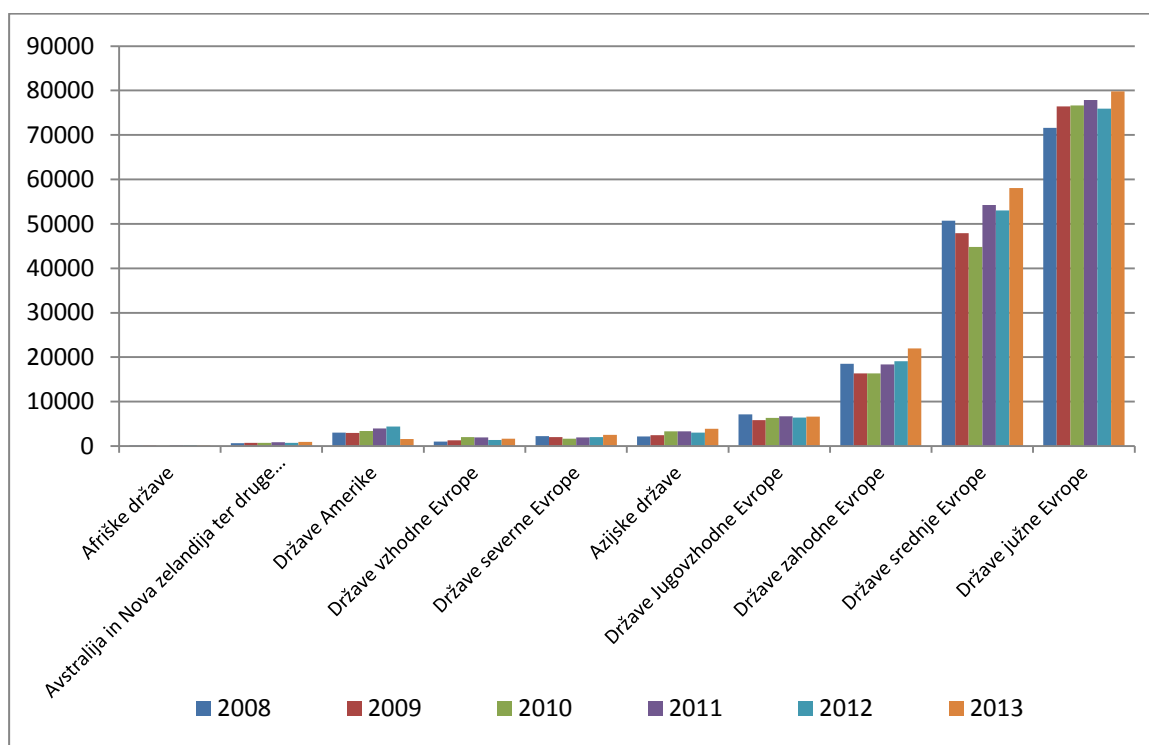
Graf 3.4: Prihodi tujih turistov v Goriško statistično regijo leta 2013

Vir: Prirejeno po SURS (2014).

Na grafu 3.4 je prikazanih 19 držav, iz katerih prihajajo turisti, ki so v letu 2013 obiskali Goriško regijo. Na prvem mestu so turisti iz sosednje Italije (več kot 78 tisoč), sledijo nemški turisti (več kot 28 tisoč), Avstrijci (več kot 13 tisoč), Nizozemcev in Hrvatov pa je skupaj več kot 6 tisoč. Goriško regijo je obiskalo več turistov iz ZDA, Izraela in Kitajske, sledijo turisti iz drugih držav Evrope, na primer iz Ruske federacije.

Graf 3.5: Prihodi tujih turistov v Goriško statistično regijo 2008–2013

Vir: Prirejeno po SURS (2014).

Na grafu 3.5 je razvidno, da se letni obisk turistov v Goriško statistično regijo med leti 2008 in 2013 povečuje. Med državami južne Evrope je med letom 2008 in 2013 v Goriško regijo prišlo največ turistov iz Italije (448869), Španije (8558) in Portugalske (945). Opaziti je povečan obisk turistov od leta 2008 do 2013, in sicer za več kot 8 tisoč turistov na leto.

Med državami srednje Evrope je med letom 2008 in 2013 v Goriško regijo prišlo največ turistov iz Nemčije (142265), Avstrije (56854), Hrvaške (35663), Madžarske (34663), Švice (13266), Slovaške (12044), Latvije (1190), Litve (1631) in Estonije (418) (SURS). Obisk teh turistov je od leta 2008 do 2010 upadal, z letom 2011 pa se je obisk povečeval in končno povečal za nekaj več kot 7 tisoč turistov na leto (SURS 2014).

Med državami zahodne Evrope je med letom 2008 in 2013 prišlo v Goriško regijo največ turistov iz Nizozemske (33022), Francije (29020), Združenega kraljestva (25326), Belgije (19436), Irske (2279), Islandije (1000) in Luksemburga (606) (SURS 2014).

Med državami jugovzhodne Evrope je med letom 2008 in 2013 prišlo v Goriško regijo največ turistov iz Srbije (10180), Bosne in Hercegovine (7779), Romunije (6626), Bolgarije (5902),

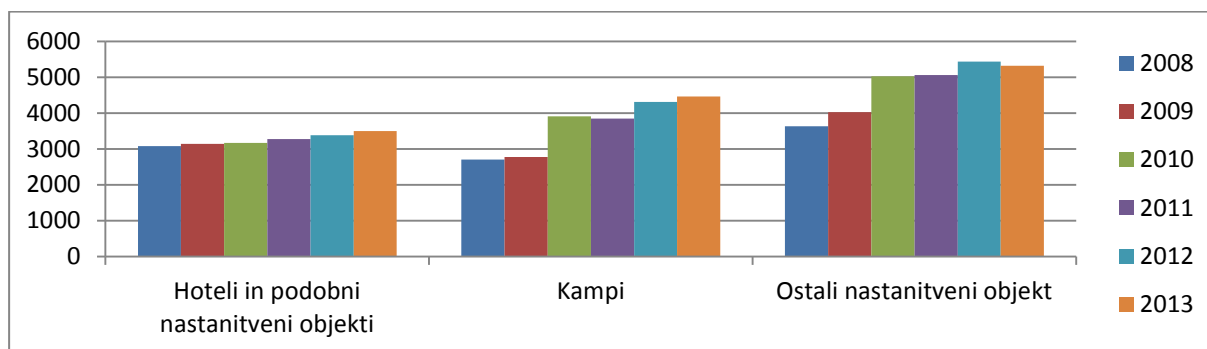
Makedonije (3231), Črne Gore (1458), Grčije (774), Malte (765) in Cipra (93). S Cipra pride v Goriško regijo najmanj turistov iz cele Evrope (SURS 2014).

Med ameriškimi državami je med letom 2008 in 2013 prišlo v Goriško največ turistov iz ZDA (14357), Brazilije (3238) in Kanade (2629). Glede na oddaljenost Amerike in majhnost Slovenije je letni obisk turistov zadovoljiv in zanimiv; Goriško regijo namreč obišče več Američanov, Brazilcev in Kanadčanov kot na primer Latvijcev, Grkov, Norvežanov (SURS 2014).

Med azijskimi državami je med letom 2008 in 2013 prišlo v Goriško regijo največ turistov iz Izraela (7498), Japonske (1422), Kitajske (6461) in Koreje (463). V skupnem seštevku letnih obiskov turisti azijskih držav prehitijo turiste držav severne Evrope, iz katere pride po vrsti največ turistov iz Švedske (3977), Danske (3796), Finske (2898) in Norveške (1725), in turiste vzhodne Evrope, iz katere je največ turistov iz Ukrajine (4331) in Ruske federacije (3793) (SURS 2014).

Med oceanskimi državami je med letom 2008 in 2013 prišlo v Goriško regijo največ turistov iz Avstralije (3808) in Nove Zelandije (786) (SURS 2014).

Graf 3.6: Prenočitvene zmogljivosti - Goriška statistična regija 2008–2013

Vir: Prirejeno po SURS (2014).

Iz grafa 3.6 je razvidno, da so se prenočitvene zmogljivosti v Goriški statistični regiji med letoma 2008 in 2013 očitno povečale. Hoteli in podobni nastanitveni objekti so pridobili 416 ležišč, ostali (gostinski in drugi objekti za nastanitev turistov) so številko 1687, ta obsega prenočišča in kampe, povečali za 1757 mest. Velika razpoložljivost prenočišč pri privatnikih ponuja turistom doživetje domačnosti Goriške regije, ponudba kampov (predvsem na Bovškem, v Kobaridu in Tolminu) pa nočitve v neokrnjeni naravi. Žal precej majhna ponudba hotelskih prenočišč ne privabi veliko turistov, ki imajo željo po luksuznem turizmu.

3.4 Anketa o turizmu v Goriški regiji

3.4.1 Metodološke osnove

Vsebina ankete

Anketa bo podala povratno informacijo o tem, kako domačini ter domači in tuji turisti ocenjujejo turizem v Goriški regiji. Glavni cilj ankete je pridobiti podatke o kvaliteti in obsežnosti trenutne ponudbe turističnih atrakcij. Rezultati bodo pokazali, katere so še nerazvite oz. slabo razvite kapacitete turizma na Goriškem in kako bi te lahko dopolnili, da bi povečali razpoznavnost Goriške v Sloveniji in svetu.

Enota opazovanja

Ciljna populacija anketirancev so trenutni in naključni domači in tuji turisti ter domačini Goriške regije. Enota opazovanja je izbran član skupine ali gospodinjstva.

Namen ankete je bilo izprašati 10 oseb iz vsake subregije - 2 domačina, 3 domače in 5 tujih turistov, torej opraviti skupaj 40 anket. Uspešnost anketiranja je bila po obsegu anket 100-%, vendar se število anketiranih domačinov, domačih in tujih turistov po posameznih subregijah ne sklada z načrtovanim. Anketiranih je bilo 14 domačinov, 12 domačih turistov in 14 tujih turistov, zato je dovolj podatkov za analizo turistične ponudbe.

Kraj in čas izvajanja ankete

Anketa je potekala v različnih mestih Goriške regije od 30. 4. 2014 do 8. 5. 2014 v vseh štirih subregijah: v Novogoriški, Vipavski, Idrijsko-Cerkljanski in Kobariško- Bovški.

Metoda anketiranja

Podatki so zbrani po metodi osebne intervjuja. Na razpolago je bila enotna anketa za domačine in domače ter tuje turiste. Tuji turisti so imeli na voljo ankete v angleškem in italijanskem jeziku. Anketni vprašalnik je sestavljen iz 41 vsebinskih vprašanj zaprtega tipa. Vsako vprašanje ima 5 točk. Med analizo so točke odgovorov seštete in preračunane v oceno v %.

3.4.2 Rezultati ankete

Vprašanja ankete in odgovori anketirancev bodo predstavljeni v nadaljevanju z analizo ankete.

Tabela 3.1: Demografske značilnosti anketirancev po starosti

Starost v letih		19-30	31-55	56-64	nad 65	Skupaj	(%)
Število žensk	Domačini	2	4	-	1	7	17,5
	Domači turisti	1	1	1	1	4	10
	Tuji turisti	3	2	1	-	6	15
Število moških	Domačini	2	5	-	-	7	17,5
	Domači turisti	5	-	3	-	8	20
	Tuji turisti	1	5	1	1	8	20
	Skupaj	14	17	6	3	40	100
	(%)	35	42,5	15	7,5	100	

Iz tabele 3.2 je razvidno, da je bilo anketiranih 35 % oseb starih med 19 in 30 let, 42,5 % med 31 in 35 let, 15 % med 56 in 64 let in 7,5 % nad 65 let. Od tega je bilo anketiranih 35 % domačinov, 30 % domačih turistov in 35 % tujih turistov. Čeprav je za rezultate pomembno enako število anketirancev v vseh starostnih skupinah, zaradi nizkega obiska turistov v krajih tega ni bilo mogoče izvesti. Kljub temu so anketiranci izbrani člani skupine, ki na anketo odgovarjajo v imenu vseh.

Tabela 3.2: Demografske značilnosti anketirancev po statusu ekonomske aktivnosti

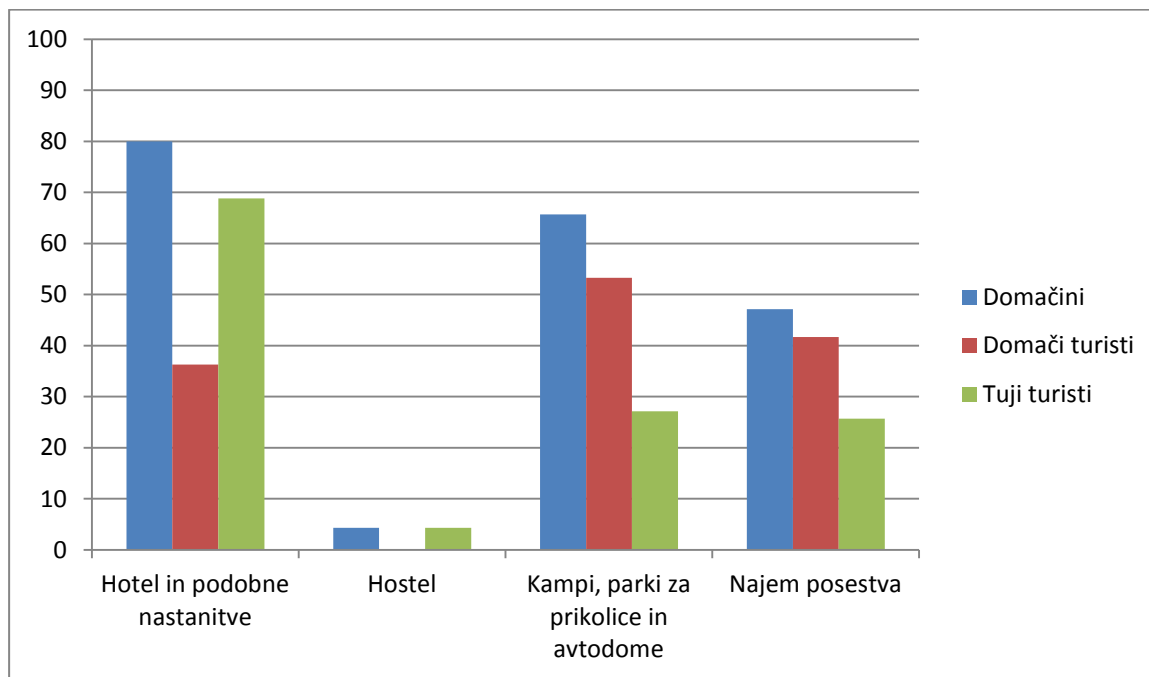
Status ekon. aktivnosti	Študent	Zaposlen	Upokojenec	Skupaj	Skupaj v %
Ženske	5	9	3	17	42,5
Moški	4	16	3	23	57,5
Skupaj	9	25	6	40	100
Skupaj v %	22,5	62,5	15	100	

Anketiranih je bilo 17 žensk, torej 42,5 %, in 23 moških, kar predstavlja 57,5 % anketiranih. Rezultati so pokazali da je bilo anketiranih 22,5 % študentov, 62,5 % zaposlenih in 15 % upokojencev. Anketirane so bile štiri domače študentke in tri tuje, ostale ženske so bile zaposlene, z izjemo dveh domačih upokojenk. Od moških so bili anketirani le domači študenti in noben tuj, eden domači in dva tuja upokojenca, ostali anketirani moški so bili zaposleni.

Sledijo odgovori na vsebinska vprašanja o vtisih in pričakovanjih turistov o turizmu v Goriški regiji. Razdeljena so v 8 sklopov: vprašanja o nastanitvah, o ponudbi hrane in pijače, o

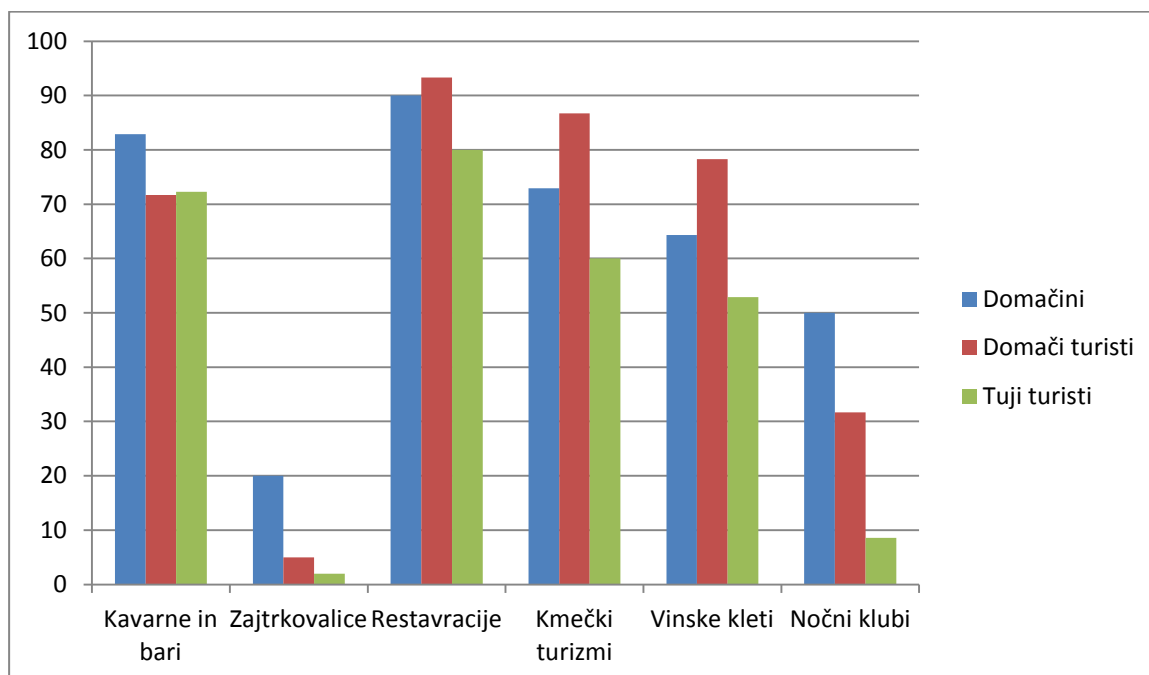
prometu, o kulturnem, naravnem, rekreacijskem in specifičnem turizmu, o zaposlenih, o turističnih informacijskih točkah, agencijah in vodičih ter o »zelenem« turizmu.

Graf 3.7: Ocena prenočitvenih kapacitet v Goriški regiji (v %)

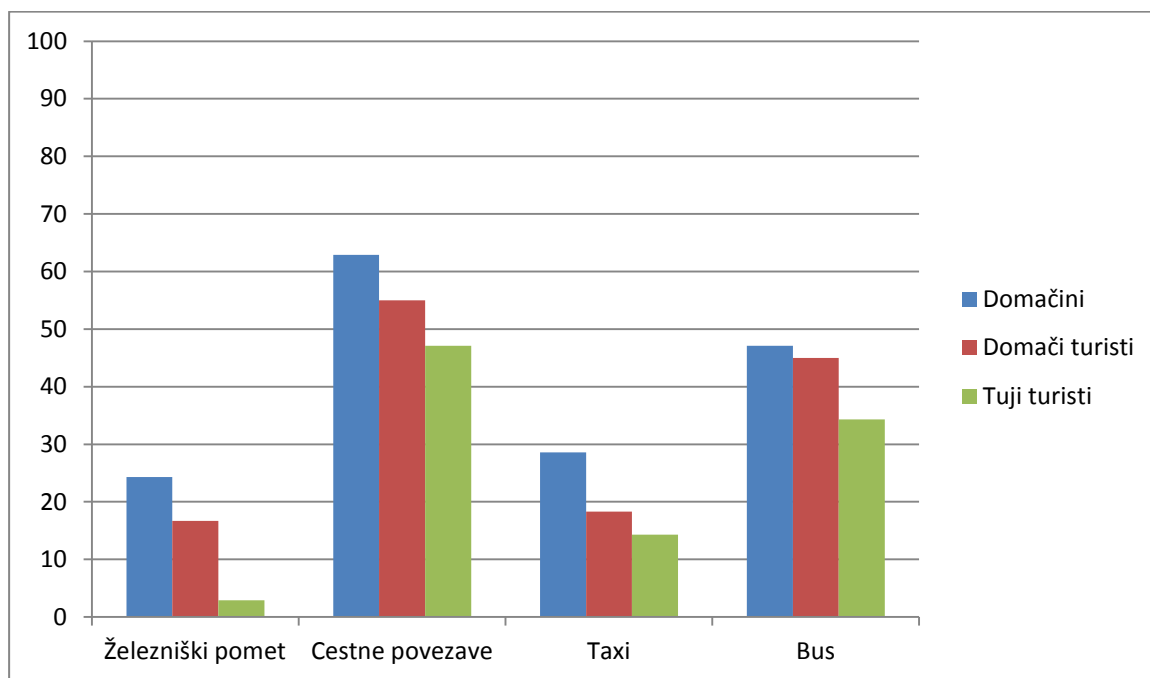
Iz grafa 3.7 je razvidno, da so anketiranci najbolj zadovoljni s hoteli in podobnimi nastanitvami, nato s kampi in nazadnje z najemi posestva. Najslabše so ocenjeni hostli, za katere turisti ali niso vedeli, čeprav so skoraj v vsakem večjem mestu Goriške subregije, ali pa so se jim zdeli glede na ponudbo predragi. Opaziti je, da prenočitvene kapacitete najbolje ocenjujejo domačini, slabše domači turisti, najslabše pa tuji turisti. Med analiziranjem je bilo opaziti, da so dobre ocene dobili predvsem kampi na kobariško-bovškem koncu, ne pa kampi ostalih subregij.

Graf 3.8: Ocena ponudbe hrane in pijače v Goriški regiji (%)

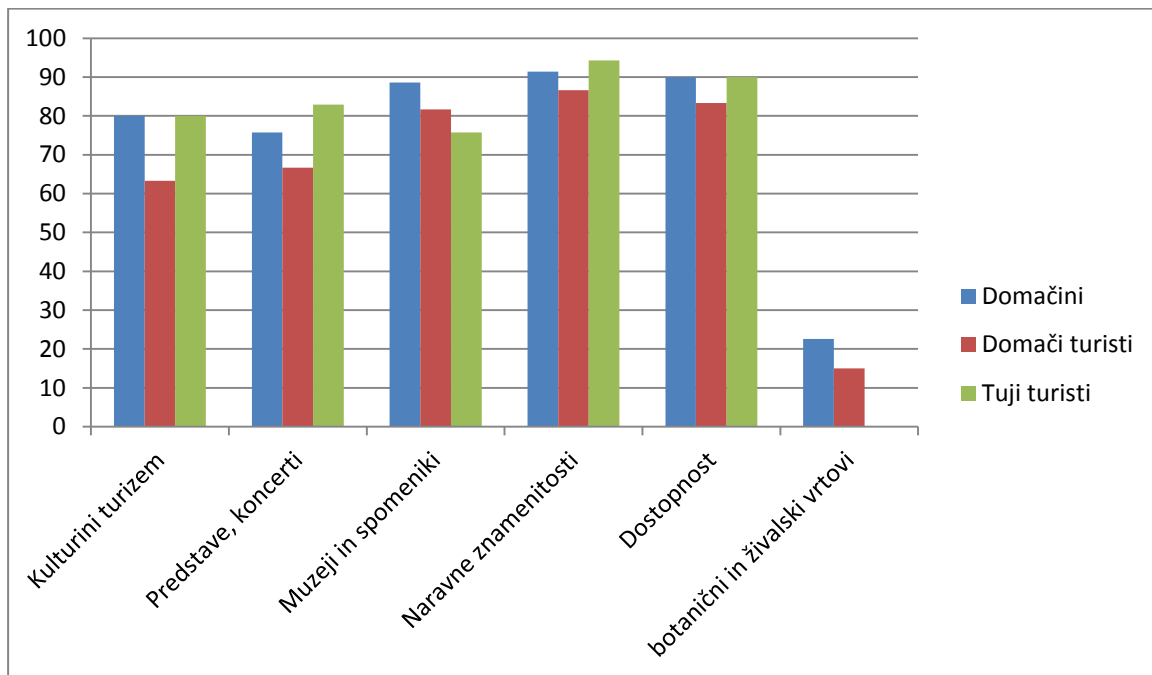
Iz grafa 3.8 je razvidno, da je ponudba hrane in pijače v Goriški regiji na splošno dokaj dobro ocenjena, predvsem s strani domačih turistov. Zelo slabo oceno so prejele zajtrkovalnice, ki jih razen v hotelih pravzaprav ni. Najbolje so ocenjene restavracije in kmečki turizem, nato kavarne in vinske kleti, ne nazadnje pa tudi nočni klubi. Domačini so večerne klube ocenili nekoliko bolje, slaba ocena nočnih klubov pa kaže na to, da se turisti, tako mladi kot starejši, zvečer nimajo kje zabavati.

Graf 3.9: Ocena prometnih povezav v Goriški regiji

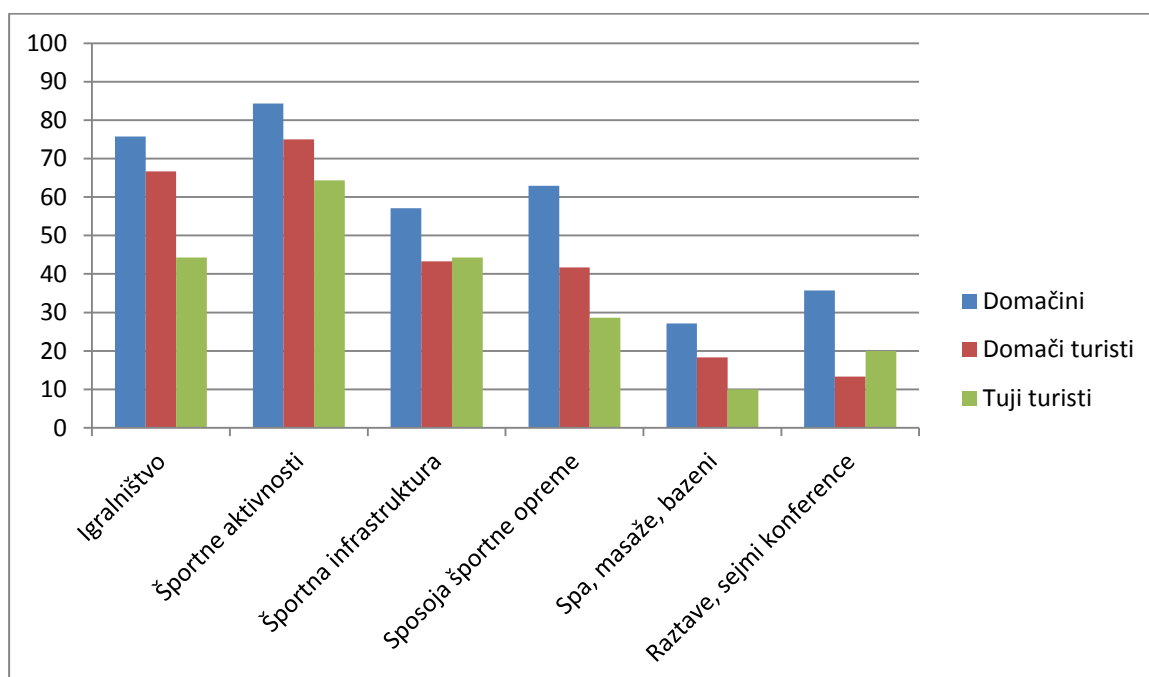
Iz grafa 3.9 je razvidno, da je ocena prometne povezanosti v Goriški regiji manj kot 70 %. Najslabše je ocenjen železniški promet, najnižje med tujimi turisti (2,9 %), ki najbrž tako počasnih, zamudnih in nerednih voznih redov niso vajeni. Cestne povezave so najbolj ocenjene, čeprav najboljše med domačini (62,9 %), najslabše pa med tujimi turisti. Za cestnimi so najboljše ocenjene avtobusne povezave, zelo slabo pa taksiji, ki imajo zaradi slabe zastopanosti in uporabe zelo visoke tarife.

Graf 3.10: Ocena kulturnih in naravnih znamenitosti (v %)

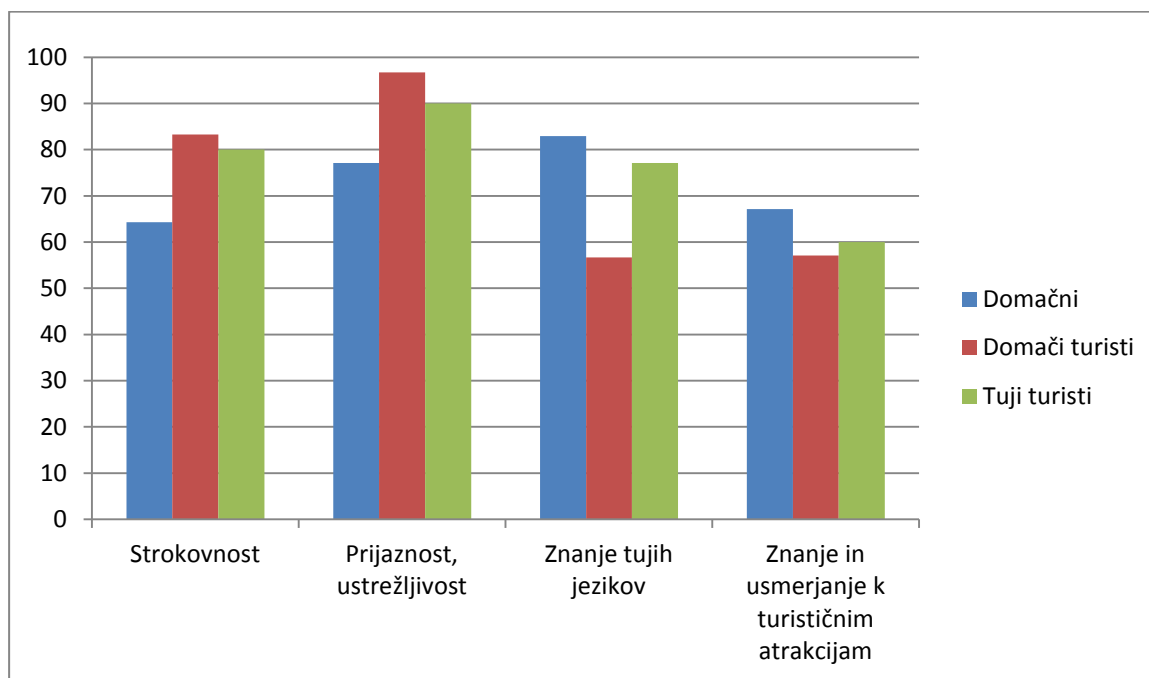
Iz grafa 3.10 je razvidno, da sta tako kulturni kot naravni turizem dobro ocenjena, in sicer tako med domačini kot med tujimi turisti, nekoliko slabše pa med domačimi turisti. Kulturni turizem je sicer slabše ocenjen kot naravni, pri tem govorimo predvsem o predstavah in koncertih. Z delovanjem muzejev in s spomeniki so anketiranci v večini zadovoljni. Naravne znamenitosti so bile najboljše ocenjene med tujimi turisti, najslabše pa med domačimi turisti (še vedno nad 85 %). Prav tako so vsi zadovoljni z dostopom do naravnih znamenitosti. Botanični in živalski vrtovi so sicer slabo ocenjeni, in sicer zato, ker živalskih vrtov na Goriškem ni, za botanični vrt v Trenti in v Idriji pa je vedela le peščica anketirancev (noben tuji gost).

Graf 3.11: Ocena športnega, rekreacijskega in specifičnega turizma (v %)

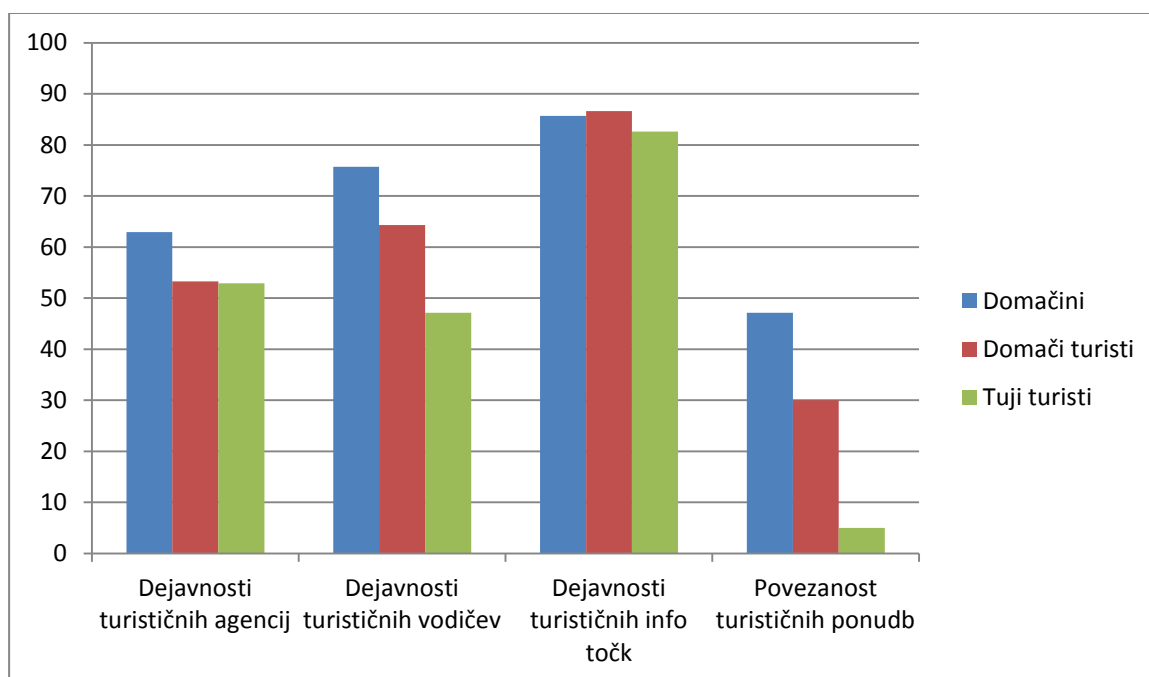
Iz grafa 3.11 je razvidno, da so najboljše ocenjene športne aktivnosti in igralništvo. Igralništvo zato, ker je Novogoriški Hit d. o. o. eno najrazvitejših podjetij v Evropi na področju igralništva in zato privablja ljudi s celega sveta. Športne aktivnosti so bile dobro ocenjene predvsem na bovško-kobariškem območju, drugje slabše, kar je spet posledica nepovezanosti med subregijami. S športno infrastrukturo turisti, tako domači kot tuji, niso najbolj zadovoljni; predvsem so med pogovorom omenjali pomanjkanje kolesarskih poti, rekreacijskih tekaških poti s poligoni in bazenov. Zelo slabo so ocenjeni spaji, bazeni in masaže, ki jih ni, če govorimo v smislu toplic (gre za nekoliko bolj luksuzno ponudbo, ki privabi bogatejše turiste). Specifični turizem razstav, sejmov in konferenc je prav tako slabo zastopan. Zaradi slabe prometne povezave, pomanjkanja razstavnih prostorov in hotelskih nastanitev ne gre pričakovati, da se bo Goriška regija razvijala v tej smeri, kljub temu pa bi se lahko organiziralo več konferenc v sproščenem okolju narave.

Graf 3.12: Ocena zaposlenih v turizmu v Goriški regiji (%)

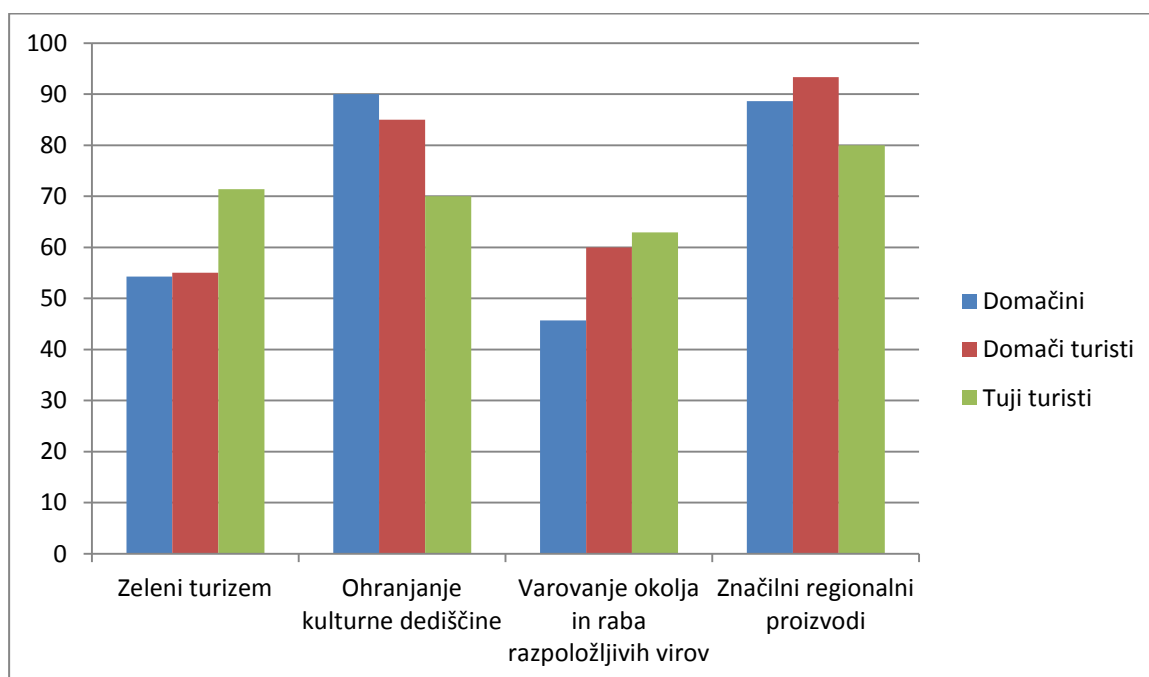
Iz grafa 3.12 je razvidno, da so turisti najbolj zadovoljni s prijaznostjo in z ustrežljivostjo zaposlenih, prav tako s strokovnostjo, pri čemer so najbolj kritični domačini. Tuji turisti so dokaj zadovoljni z znanjem tujih jezikov, najmanj pa so tako domači kot tuji turisti zadovoljni z znanjem in usmerjanjem k turističnim atrakcijam.

Graf 3.13: turističnih informacijskih točk, agencij, vodičev (v %)

Iz grafa 3.13 je razvidno, da je najslabše ocenjena povezanost turističnih ponudb v Goriški regiji. Čeprav so dejavnosti turističnih informacijskih točk, vodičev in agencij dobro ocenjene, je njihovo delo to, da turiste usmerijo k turističnim atrakcijam, h kulturnim in k naravnim znamenitostim ter k vinskim in h kulinaričnim dobrotam. Prav turistični delavci bi morali največ vedeti o pokrajini in brez planov potovanja in načrtov usmeriti turista in mu pokazati raznolikost Goriške regije.

Graf 3.14: Ocena »zelenega« turizma v Goriški regiji

V zadnji točki ankete so turisti ocenjevali, v kolikšni meri se jim zdi turistična ponudba Goriške regije »zeleno«. Najbolje so »zeleni turizem« ocenili tuji turisti, slabše domači turisti, najslabše pa domačini, ki seveda iz dneva v dan opazujejo, kaj se dogaja z okoljem in kaj vse bi se še dalo narediti. Domačini so zelo zadovoljni z ohranjanjem kulturne dediščine (90 %), prav tako domači turisti. Z značilnimi regionalnimi proizvodi so zelo zadovoljni domači turisti (90 %) in domačini, najmanj pa tuji turisti. Ocena varovanja okolja in raba razpoložljivih virov je med domačini le 45 %, medtem ko je med tujimi turisti nekaj več kot 60 %.

3.4.3 Ugotovitve o uresničevanju zastavljenih ciljev »Odličnosti v turizmu«

Rezultati analize statističnih podatkov SURS za obdobje med leti 2007–2013 in rezultati analize ankete o turizmu Goriške regije so v pomoč pri odgovoru na prvo raziskovalno vprašanje oziroma kot pregled uresničevanja zastavljenih ciljev Regionalnega razvojnega programa 2007–2013 »Odličnost v turizmu«.

Iz analize statističnih podatkov SURS-a je razvidno, da se je obisk Goriške regije med leti 2006 in 2013 povečal, kar pomeni, da se dosega glavni cilj krepitve konkurenčnosti turističnega gospodarstva, vendar ta zagotovo še ni v celoti dosežen. Goriška regija še ni konkurenčna drugim slovenskim destinacijam, saj jo obiše le 5 % domačih in 9 % tujih turistov. Predvsem se je glede na statistične podatke SURS-a obisk Goriške regije povečal leta 2008, kar pomeni, da se dosega tudi drugi cilj oblikovanja celostne, razpoznavne in konkurenčne turistične ponudbe »Smaragdna pot«, ki je pod tržno znamko »I Feel Slovenija« oblikovala celostno turistično ponudbo.

S tem je delno dosežen tretji cilj povezave akterjev, trženja in promocije. Glede na ugotovitve analize statističnih podatkov SURS-a se je potrebno dodatno usmeriti v promocijo Goriške regije. Kljub majhnosti in hitri prehodnosti Slovenije zelo majhen odstotek turistov, tako domačih kot tujih, zaide v Goriško regijo. Slaba promocija turističnih destinacij med regijami škodi tako turističnim ponudnikom kot turistom, ki ne obišejo in doživijo raznolikosti pokrajin Slovenije.

Analiza ankete je pokazala, da se subregije Goriške med seboj ne povezujejo v smislu promocije turističnih ponudb. Tako turisti kot domačini na Idrijsko-Cerkljanskem in Kobariškem in Bovškem so slabo ocenili vinske kleti, čeprav je le nekaj kilometrov južneje Vipavska dolina, zahodneje pa so Goriška Brda. To kaže na dejstvo, da se Goriška regija še vedno ne povezuje turističnih ponudb oziroma, da turistični delavci ne znajo usmeriti turistov k različnim atrakcijam in jim tako popestriti počitnic.

Primarno se mora promocija »Smaragдне poti« usmeriti na domače turiste, ki si lahko med krajšimi počitnicami ali vikendi ogledajo in začutijo velik del Goriške regije. Sekundarno se mora promocija »Smaragдне poti« usmeriti na turiste evropskih dražb, saj je z lego v srednji Evropi hitro dostopna tako španskim kot ruskim turistom, analiza pa kaže, da Goriško obiše več turistov iz ZDA.

Za povečanje turističnega obiska Goriške regije bi se morala promocija »Smaragdne poti« ciljno usmeriti na turiste iz drugih delov Evrope in tudi z drugih celin, in sicer z izpostavljanjem lepot, ki jih drugje nimajo. Goriška regija lahko na primer turiste južne Evrope privabi predvsem z milim mediteranskim podnebjem in gorsko sapico v poletnih mesecih. Razliko v BDP na prebivalca, ki je skoraj za polovico višji med državami zahodne Evrope in Slovenije, bi lahko izkoristili kot promocijo poceni počitnic in na ta način privabili več zahodnoevropskih turistov. Enako velja za večino držav srednje Evrope. Turiste iz držav jugozahodne Evrope, predvsem Srbije, Bosne in Hercegovine in Makedonije, bi lahko privabili s promocijo raziskovanja varnih poti po neokrnjeni naravi, turiste Cipra, Grčije in Malte, ki so bolj obmorske države, pa z lepotami reke Soče in njenimi pritoki. Za države južne Amerike je Slovenija oz. Goriška regija raj pred strupenimi živalmi in bakterijami, enako velja za Avstralijo in azijske države.

Cilj dviga usposobljenosti kadrov ni dosežen. Poleg tega je potrebno pogledati problem izseljevanja iz Goriške regije, ki se je pokazal med analizo statističnih podatkov SURS-a. Izseljevanje pomeni »beg možganov«, izšolanih ali usposobljenih oseb, ki iščejo službo v razvitejši slovenski regiji ali pa v tujini, kar zmanjšuje možnost razvoja Goriške regije. V sklopu predlaganih programov usposabljanja in izobraževanja turističnih delavcev bi bilo potrebno tudi brezposelnim osebam predstaviti individualne možnosti razvoja v turizmu ali jim omogočiti prekvalifikacije oziroma primerno usposabljanje in izobraževanje. Rezultati ankete so pokazali, da se bi se moralo izobraževanje in usposabljanje turističnih delavcev usmeriti k strokovnosti in znanju tujih jezikov. Velik poudarek bi moral biti na izobraževanju turističnih delavcev o turističnih atrakcijah celotne Goriške regije, saj je njihovo znanje pomembno za usmerjanje doživetij raznolikosti Goriške regije.

Cilj trajnostnega razvoja se ne more uresničiti v štirih letih, vendar je potrebno zastaviti natančnejše programe za spodbudo in usmerjanje prebivalcev. Rezultati ankete so pokazali, da sta naravni in kulturni turizem najboljše ocenjena. Lepote, ki jih ponujata narava in zgodovina Goriške regije, so lahko osnova aktivnih počitnic in ekološkega turizma. Aktivne počitnice turistov, ki bi lahko povezovale kulturne in narave znamenitosti, omejuje predvsem slaba infrastruktura oziroma povezanost kolesarskih in tematskih poti. Glede na rezultate ankete bi se morali bolj potruditi predvsem na področju predstav in koncertov ter promocije naravnih in kulturnih znamenitosti med domačimi turisti. Športne aktivnosti so bile dokaj dobro ocenjene, a večinoma le na Bovškem in Kobariškem, kar je posledica slabe promocijske povezanosti med subregijami.

Po analizi statističnih podatkov SURS-a je razvidno, da je kljub recesiji prebivalcem uspelo slediti cilju razvoja turistične infrastrukture, predvsem prenočitvene, saj se je število prenočišč povečalo za skupaj skoraj 3000 ležišč. Predvsem se je povečalo število prenočitvenih prostorov v kampih, vendar so takšne nastanitve koncentrirane le na kobariško-bovškem območju, zato bi morali glede na analizo ankete povečati prenočitvene kapacitete kampov, parkov za prikolice in avtodome še po drugih subregijah. Kljub velikemu številu prenočitvenih kapacitet v hotelih in podobnih nastanitvah na Goriškem ni razvit luksuzni turizem, ki bi privabljal bogate turiste. Rezultati ankete so pokazali zelo slabo oceno bazenov ter savn in masaž, ki jih v regiji skorajda ne nudijo. Glede na analizo ankete bi se glede prenočitvenih kapacitet v prihodnje morali posvetiti promociji in finančni podpori hostlov, ki nudijo nastanitev predvsem mladim turistom.

Po oceni anketirancev je prometna infrastruktura regije slabo razvita. Najboljšo oceno so dobile cestne povezave. Z njimi so najbolj zadovoljni v Vipavski dolini in na Novogoriškem, nekoliko manj v Kobariško-Bovškem in najmanj na Idrijsko-Cerkljanskem. Avtobusne povezave so redne, a ne pogoste, vendar povezujejo področja, kjer vlak sploh ne vozi. Nujno potrebna je modernizacija železniškega prometa, saj je proga enotirna in tehnično zastarela. Kljub slabim ocenam prometne infrastrukture je za ohranitev narave to pozitivno, saj dobra povezanost omogoča lahek dostop in razvoj masovnega turizma.

Rezultati ankete so pokazali, da je potrebno na Goriškem nadgraditi oziroma urediti športno rekreacijsko infrastrukturo, predvsem bazene, kolesarske in tekaške poti. Prav tako na Goriškem glede na anketo ni razstav, sejmov in konferenc, za katere je potrebna dobra prometna povezava oziroma dostopnost, veliko prenočitvenih kapacitet in seveda luksuzne turistične ponudbe. Za pritegnitev bogatih turistov bi bil potreben velik finančni vložek za razvoj spajev, bazenov, savn in masaž, ki nudijo turistom razvajanje in sprostitev.

Zadnji cilj je bil povečati dohodek turizma s ponudbo kakovostnih in raznolikih proizvodov, ki ni bil podatkovno preverljiv, zato smo o tem sklepali glede na oceno anketirancev. Kljub dobri oceni anketirancev o značilnih regionalnih proizvodih bi bilo potrebno povezati prodajo tipičnih regionalnih pridelkov in izdelkov v trgovinah, mogoče tudi na turističnih informacijskih točkah, da bi lahko turisti kupili vse spominke goriške regije na enem kraju.

3.5 SWOT analiza turizma v Goriški statistični regiji

Na podlagi analize obstoječih turističnih kapacitet, rezultatov analize splošnih statističnih podatkov o Goriški regiji in statističnih podatkov, povezanih s turizmom, rezultatov ankete o mnenju in pričakovanju domačinov, domačih in tujih turistov, je bila opravljena lastna SWOT analiza turizma in potencialnega razvoja turizma v Goriški regiji.

Gospodarska kriza je upočasnila rast in razvoj Goriške regije na različnih področjih, tudi v turizmu. Čeprav je zabeležen povečan turistični obisk, je krizo opaziti predvsem pri vlaganju v prometno infrastrukturo, športne objekte in nove ideje zabavne industrije, kot je razvidno iz tabele 3.3. V času krize so nastali razvojni programi, ki z zavedanjem o slabostih in nevarnostih regije posvečajo pozornost odpravljanju napak iz preteklosti za boljšo prihodnost. Nove poslovne ideje se tako lahko razvijajo v smeri trajnostnega razvoja in »zelenega« turizma. Gospodarska kriza in velika svetovna turistična konkurenca silita k dvigu kakovosti dejavnosti povezanih s turizmom in razširitvi turistične ponudbe. S tem se spreminja tudi splošno zavedanje o pomenu izobraženosti turističnih delavcev in povezovanju turističnih atrakcij za čim večji finančni dobiček iz turizma, ki neposredno vpliva na razvoj družbe in okolja.

Tabela 3.3: SWOT analiza turizma v Goriški regiji

<p>Prednosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - geografska lega (srednja Evropa, bližina Italije in Avstrije), - koncentracija ponudbe na majhnem prostoru, hitra dostopnost med pokrajinami (Alpe, kraška planota, Vipavska dolina), - zaradi podnebja možnost celoletnega izkoriščanja turizma, - majhni turistični centri (ni množičnega turizma), - krajinska raznolikost, razgibanost terena in biotska raznolikost, - naravne znamenitosti in neokrnjena narava (Triglavski narodni park, reke, gozdovi), - ohranjena kultura, kulturna dediščina (kmetijstvo, obrt) in pestra zgodovina, - športne aktivnosti, aktivne počitnice, sprostitev v naravi, - pestra kulinarična in vinska ponudba. 	<p>Slabosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - neurejena prometna infrastruktura (ceste, parkirišča, železnica, avtobusi, taksiji), - razdrobljenost turistične ponudbe in ponudnikov, - nepovezanost turistične ponudbe (rekreacijskih, gastronomskih in kulturnih ponudb), - slaba promocija in povezanost med omenjenimi subregijami, v Sloveniji in v tujini, - premalo nizkocenovnih prenočišč (hostel) in luksuznih ponudb, - slabo razvita ponudba zimskega turizma (smučišča, tek na smučeh itd.), - slaba izobrazba kadrov v turizmu (tuji jeziki in poznavanje turističnih atrakcij) in »beg možganov«, - zastarela in slabo opremljena športna infrastruktura (bazeni, kolesarske in tematske poti), - slaba kulturna ponudba koncertov in predstav ter slaba ponudba nočnega življenja, - neizkoriščeni razpoložljivi pitni vodni viri in pogoji za razvoj kmetijstva, - premalo lokalno pridelane hrane, - neučinkovito delovanje turističnih informacijskih točk, agencij.
--	--

<p>Priložnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - neodkrita dežela z bogato kulturno dediščino in neokrnjeno naravo, - razvoj »zelenega turizma«, promocija kulturne dediščine (obrtni, gastronomije, vinarstva itd.), - varovanje okolja, - kmetijske površine za razvoj ekološkega in lokalnega kmetijstva, izkoriščanje pitne vode, - možnost za nove podjetniške ideje v turizmu (razvoj nočnega življenja, zimskega turizma, novih športnih in kulturnih atrakcij, festivalov, tematskih in športnih poti, luksuznega turizma), - povezovanje vseh vrst turističnih ponudb in promocija med omenjenimi subregijami in slovenskimi regijami, - izboljšanje delovanja turističnih informacijskih točk in agencij, - razvoj blagovne znamke in trgovine s tipičnimi regionalnimi izdelki, - dvig kakovosti turističnih nastanitev, kulinarčne in ostale turistične ponudbe, - izobraževanje turističnih delavcev, prekvalifikacije in usmerjanje brezposelnih oseb, - zaposlovanje in zaslužek lokalnega prebivalstva ter kulturni in socialni razvoj podeželja. 	<p>Nevarnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - negativne posledice na okolje, - okrnitev pokrajine z infrastrukturo (nastanitvena, prometna, športna), - izseljevanje lokalnega prebivalstva in priseljevanje tujcev, - tuje turistične agencije in ponudbe, ki le izkoristijo priložnosti v regiji, - povečanje (le) sezonskega zaslužka (povečan obisk regije v poletnem času zaradi nerazvitega zimskega turizma), - razvoj masovnega turizma.
--	--

SWOT analiza je pokazala, da ima Goriška regija veliko naravnih danosti, ki dajejo priložnosti za razvoj »zelenega« turizma. Slednji je nujen za trajnostni razvoj pokrajine in ljudi, ki v njej živijo. Odpravljanje slabosti bo zahtevalo povezovanje prebivalstva in predvsem velik denarni vložek zaradi infrastrukturnih pomanjkljivosti. Upravljanje razvoja turizma z zavedanjem in odpravljanjem nevarnosti je ključnega pomena, saj lahko delovanje prepreči ali vsaj omili negativne vplive na okolje in družbo.

3 SKLEP

Gospodarska kriza je imela velik vpliv tudi na Goriško regijo, kar je opaziti predvsem z zmanjšanjem BDP na prebivalca in povečano brezposelnostjo med leti 2008 in 2012. Kljub temu je zabeležena turistična rast in razvoj Goriške regije, v smislu povečanja prenočitvenih zmogljivosti in povečanem turističnem obisku, tako med domačimi kot tujimi turisti.

Hipoteza diplomske naloge »Turizem je največji razvojni potencial Goriške regije za povečanje prepoznavnosti v Sloveniji in svetu« je sprejeta, saj je analiza demografskih statističnih podatkov baze SURS pokazala, da je Goriška regija na šestem mestu v Sloveniji po indeksu razvojne ogroženosti, kar pomeni, da je srednje slabo razvita in ima veliko možnosti za razvoj, ki jih lahko usmeri v celostni razvoj turizma. Rezultati analize podatkov, pomembnih za turizem med leti 2007 in 2012 iz baze SURS, so glede na primerjavo s ciljem »Odličnosti v turizmu« Regionalnega razvojnega programa severne Primorske 2007–2013 pokazali povečan turistični obisk in s tem uspešen turistični razvoj - kljub svetovni recesiji. Analiza ankete in SWOT analiza sta pokazali, da ima Goriška regija še veliko neizkoriščenih turističnih potencialov.

Goriška regija lahko zaradi svoje lege in razgibanosti nudi raznoliko ponudbo in hitro dostopnost na zelo majhnem prostoru. Krajinska raznolikost, naravna in kulturna dediščina, pestra kulinarčna in vinska ponudba ter prijazni in odprti ljudje nudijo zanimivo in sproščujoče preživljanje prostega časa za turiste. Dani viri in podnebje dajejo možnost razvoja celoletnega turizma.

Neokrnjena narava, čista voda in zrak se lahko izkorišča in prodaja kot turistična atrakcija, vendar z razmislekom in delovanjem v smeri ohranjanja okolja. V regijo je potrebno privabiti tiste turiste, ki cenijo takšne dobrine in se znajo temu primerno vesti. Pospesena usmeritev k trajnostnemu razvoju in »zelenemu« turizmu je zato ključnega pomena, predvsem jasno pa so začrtani cilji in programi, ki jim bo mogoče slediti.

Za razvoj vseh vrst turizma je potreben velik poudarek na razvoju infrastrukture. Prometna struktura potrebuje nove cestne povezave in obnove starih, modernizacijo železniškega prometa in boljše avtobusne povezave. Za aktivne počitnice in uporabo alternativnih prevoznih sredstev je potrebno vložiti več v športno infrastrukturo, predvsem v povezavo kolesarskih, tematskih in tekaških poti, saj so trenutno ceste večinoma ozke in nimajo pločnika ali kolesarske poti, razen v okolici Nove Gorice.

Pozornost je potrebno nameniti razvoju zimskega turizma (sankanje, smučanje, tek na smučeh, zimsko plezanje in gornišтво), saj podnebne razmere nudijo možnost celoletnega turizma, ki pa je sedaj koncentriran v toplejše mesece. Razmisliti je potrebno tudi o luksuznem sprostivnem turizmu, ki privablja premožne turiste. Njihov obisk Goriške regije lahko pomeni nove možnosti, priložnosti in sodelovanje z domačimi podjetniki, s kmeti, ponudniki storitev in z večjimi podjetji.

Lokalizirati je potrebno pridelavo hrane, saj krajina nudi odlične pogoje za razvoj »eko« kmetijstva, ki je pomemben faktor »zelenega« turizma. Pozornost bi lahko namenili tudi neizkoriščenim pitnim vodnim virom. Tipične regionalne pridelke in izdelke bi lahko povezali v blagovno znamko in jih tržili pod skupnim imenom v trgovinah, turističnih informacijskih točkah itd. Razvoj takšne povezave bi koristil domačim kmetom in obrtnikom, predvsem pa razvoju lokalnega gospodarstva s povečanjem dohodka iz turizma s prodajo kakovostnih, raznolikih in domačih proizvodov.

Največji problem turistične ponudbe v Goriški regiji je subregionalna nepovezanost in promocija, slabo sodelovanje in povezovanje ponudnikov turističnih storitev in regionalnih turistično informacijskih centrov ter agencij. Glede na visoko oceno kulturnega, okoljevarstvenega in športnega turizma je obisk regije tako s strani domačih kot tujih turistov izredno nizek. Ker turisti vedno bolj zrejo k polnemu preživljanju prostega časa in počitnic, bi bilo potrebno združiti ponudbo turističnih atrakcij v počitniške pakete večdnevni počitnic. V njih bi bili glede na željo potrošnika o preživljanju počitnic (aktivne, kulinarčne, kulturne, mešane) in glede na vplačani cenovni razred zbrani najkvalitetnejši ponudniki določenih turističnih storitev v Goriški regiji.

Za uspešno vodenje regionalne politike in turizma morajo biti občine povezane v pokrajine s skupnimi interesi, kot na primer v Avstriji z deželnimi glavarji, vendar po slovenski ustavi to ni obvezujoče. Povezanost in sodelovanje sta ključnega pomena za učinkovito delovanje turistične dejavnosti Goriške regije. Ta potrebuje povezanost ne samo turističnih delavcev in ponudnikov, ampak tudi domačinov za oglaševanje »Smaragdne poti« - kot celote v Sloveniji in svetu.

4 LITERATURA

1. Bajuk Senčar, Tatiana. 2005. *Kultura Turizma: Antropološki pogledi na razvoj Bohinja*. Ljubljana: ZRC, ZRC SAZU.
2. Bousfield, Jonathan in James Steward. 2013. *Svetovni popotnik: Slovenija*. Ljubljana: Založba mladinska knjiga
3. Fletcher, Fyall Alan, David Gilbert in Stephen Wanhill. 2013. *Fifth edition - Tourism: Principles and Practice*. Italija: L.E.G.O S.p.A
4. I feel Slovenija. 2014. *Goriška - Smaragdna pot*. Dostopno prek: http://www.slovenia.info/si/-ctg-regije/Gori%C5%A1ka-Smaragdna-pot.htm?_ctg_regije=9&lng=1 (13. maj 2014)
5. Informator. 1964. Goriška. Nova Gorica: Goriška turistična zveza.
6. Mihalič, Tanja. 2006. *Tourism and its environments: Ecological, economic and political sustainability issues*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta
7. Ministrstvo za gospodarstvo RS. 2006. *Razvojni načrt in usmeritve slovenskega turizma*. Dostopno prek: <http://www.turistica.si/downloads/RNUST-2007-2011.pdf> (24. avgust 2014)
8. Miklavčič Brezigar, Inga. 1998. *Nova Gorica: Vodnik po mestu*. Ljubljana: Inštitut za komunikacije in informatiki
9. Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo. 2012. *Strategije razvoja Slovenskega turizma 2012–2016*. Dostopno prek: http://www.slovenia.info/pictures%5CTB_board%5Catachments_1%5C2012%5CStrategija_turizem_sprejeto_7.6.2012_14561.pdf. (10. april 2014)
10. Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo. 2014a. *Pravilnik o razvrstitvi razvojnih regij po stopnji razvitosti za programsko obdobje 2014–2020*. Uradni list RS. 34/2014. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=117442#!/Pravilnik-o-razvrstitvi-razvojnih-regij-po-stopnji-razvitosti-za-programsko-obdobje-2014-2020>
11. Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo. 2014b. *Pravilnik o razvrstitvi razvojnih regij po stopnji razvitosti za programsko obdobje 2014–2020* Ur. l. RS 20/11 in 57/12. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=117442> (26. avgust 2014).
12. Milan, Ambrož. 2005. *Sociologija turizma: Izhodišča za preučevanje potovalnih kultur*. Portorož: Turistica, Visoka šola za turizem

13. Nared, Janez. 2007. *Prostorski vplivi slovenske regionalne politike*. Ljubljana: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU
14. Natura 2000. 2007 *O naturi 2000*. Dostopno prek: <http://www.natura2000.gov.si/index.php?id=18> (14. april 2014)
15. Služba vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko. 2007. *Operativni program krepitve regionalnih razvojnih potencialov za obdobje 2007–2013*. Dostopno prek: http://www.arhiv.mvzt.gov.si/fileadmin/mvzt.gov.si/pageuploads/DEK/Elektronske_komunikacije/GOSO/OSO_OPRR_pomembni_dokumenti.pdf (16. maj 2014)
16. Počuča, Jelena. 2010. *Zbornik prispevkov 1. mednarodne strokovne konference, 26.-27. Oktober 2010: Trendi in izzivi v živilstvu, prehrani, gostinstvu in turizmu*. Ljubljana: Figo d.o.o.
17. Posoški razvojni center. 2007. *Regionalni razvojni program Severne primorske (Goriške statistične regije) 2007-2013*. Kobarid: Posoški razvojni center
18. Severnoprimska mrežna regionalna razvojna agencija. 2012. *Program priprave RRP za severno Primorsko (Goriško razvojno) regijo za obdobje 2014-2020*. Dostopno prek: [file:///C:/Users/Nika/Downloads/3m%20Program_priprave_RRP_2014-2020%20%25282%2529%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Nika/Downloads/3m%20Program_priprave_RRP_2014-2020%20%25282%2529%20(1).pdf) (15. maj 2014)
19. Rojšek, Danjel. 1991. *Naravne znamenitosti Posočja*. Ljubljana: Državna založba Slovenije
20. Schwardt, Hennig. 2013. *Institutions, Tehnology, and circular and comulative causation in economics*. New York: Palgrave Macmillan Dostopno prek: http://books.google.si/books?id=3UEiAQAAQBAJ&pg=PA50&dq=Circular+cumulative+causation+Myrdal&hl=en&sa=X&ei=B5gAVKSPNJOe7AaVhoGgAg&redir_esc=y#v=onepage&q=Circular%20cumulative%20causation%20Myrdal&f=false
21. Senjur, Marjan. 2002. *Razvojna ekonomika: Teorije in politike gospodarske rasti in razvoja*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta
22. Sharpley, Richard in David J. Telfer. 2002. *Tourism and development: Concepts and issues*. Frankfurt: Channel view publications
23. Statistični urad RS. 2014. *Podatkovni portal SI-SAT*. Dostopno prek: <http://pxweb.stat.si/pxweb/Database/Ekonomsko/Ekonomsko.asp> (20. maj 2014).
24. Svet severne Primorske. 2014. *Odlok o ustanovitvi Razvojnega sveta Severne Primorske (Goriške razvojne) regije*. Ur. l. RS 38/2013. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=113088> (26. avgust 2014)

25. TIC Brda. 2014. *Alpe adria trail*. Dostopno prek: http://www.brda.si/activities/thematic_trails/2012121616010459/. (13. april 2014)
26. TIC Bovec. 2014 *Zimski športi*. Dostopno prek: http://www.bovec.si/aktivnosti/zimski_sporti/ (13. maj 2014).
27. TIC Nova Gorica. 2014. *Destinacije in doživetja: Ribolov*. Dostopno prek: http://www.novagorica-turizem.com/destinacije_in_dozivetja/sport_in_rekreacija/2012051515393473/ (30. april 2014).
28. William F. Theobald. Peter E. Murphy in Garry G. Price. ur. 2005. *Global Tourism: Tourism and sustainable development*. Burlington, MA : Butterworth-Heinemann
29. Zavodnik Lamovšek, Alma. 2011. *Funkcionalne regije: Izzivi prihodnjega razvoja Slovenije*. Ljubljana: Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo.
30. Zavod republike Slovenije za zaposlovanje. 2014 *Trg dela – statistične regije: Goriška..* Dostopno prek: http://www.ess.gov.si/_files/376/Trg_dela_Goriska_regija.pdf (20. maj 2014).

PRILOGA A: Anketa o turizmu v Goriški regiji

Mesto: _____ Spol: M Ž Starost: _____ Turist/Domačin (obkroži) Študent/Zaposlen/Upokojenec

Zdravo! Sem študentka Fakultete za družbene vede in pišem diplomu z naslovom Potencialni razvoj turizma na Goriškem. Namen te ankete je zbrati informacije o vtisih in pričakovanjih turistov in domačinov o turistični ponudbi te regije. Številka 1 je najslabša ocena. 5 najboljša. Hvala za vaš čas!

NASTANITEV						
Hoteli in podobne nastanitve	1	2	3	4	5	Tega tu ni
Hostli	1	2	3	4	5	Tega tu ni
Kampi, parki za prikolice in avtodome	1	2	3	4	5	Tega tu ni
Druge možnosti najema posestva, nepremičnine	1	2	3	4	5	Tega tu ni
PONUDBA HRANE IN PIJAČE						
Kavarne in bari	1	2	3	4	5	Tega tu ni
Zajtrkovalnice	1	2	3	4	5	Tega tu ni
Restavracije	1	2	3	4	5	Tega tu ni
Kmečki turizem (domača, lokalna hrana)	1	2	3	4	5	Tega tu ni
Vinske kleti	1	2	3	4	5	Tega tu ni
Nočni klubi	1	2	3	4	5	Tega tu ni
ŽELEZNIŠKI PROMET	1	2	3	4	5	Tega tu ni
CESTNI PROMET						
Cestne povezave	1	2	3	4	5	Tega tu ni
Taksi	1	2	3	4	5	Tega tu ni
Avtous	1	2	3	4	5	Tega tu ni
NAJEM PREVOZNEGA SREDSTVA						
Avto in motor	1	2	3	4	5	Tega tu ni
Letalo	1	2	3	4	5	Tega tu ni
KULTURNI TURIZEM	1	2	3	4	5	
Predstave, koncerti	1	2	3	4	5	Tega tu ni
Muzeji in spomeniki	1	2	3	4	5	Tega tu ni
NARAVNE ZANAMENITOSTI	1	2	3	4	5	Tega tu ni
Dostopnost	1	2	3	4	5	Tega tu ni
Botanični in živalski vrtovi in aktivnosti v njih	1	2	3	4	5	Tega tu ni
ŠPORTNI IN REKREACIJSKI TURIZEM						
Igralništv	1	2	3	4	5	Tega tu ni
Športne aktivnosti	1	2	3	4	5	Tega tu ni
Športna infrastruktura (kolesarske, tekaške poti, igrišča)	1	2	3	4	5	Tega tu ni
Aktivnosti zabavišnih parkov in tematskih parkov	1	2	3	4	5	Tega tu ni
Sposoja športne opreme	1	2	3	4	5	Tega tu ni
Spa, masaže, bazeni	1	2	3	4	5	Tega tu ni
SPECIFIČNI TURIZEM						
Razstave, sejmi, konference	1	2	3	4	5	Tega tu ni
ZAPOSLENI						
Strokovnost	1	2	3	4	5	Tega tu ni
Prijaznost, ustrežljivost	1	2	3	4	5	Tega tu ni
Tuji jeziki	1	2	3	4	5	Tega tu ni
Znanje in usmerjanje k turističnim atrakcijam	1	2	3	4	5	Tega tu ni
TURISTIČNE INFO TOČKE, AGENCIJE IN VODIČI						
Dejavnosti turističnih agencij	1	2	3	4	5	Tega tu ni
Dejavnosti turističnih vodičev	1	2	3	4	5	Tega tu ni
Dejavnosti turističnih info točk	1	2	3	4	5	Tega tu ni
POVEZANOST TURISTIČNIH PONUDB	1	2	3	4	5	Tega tu ni
ZELENI TURIZM	1	2	3	4	5	Tega tu ni
Ohranjanje kulturne dediščine	1	2	3	4	5	Tega tu ni
Varovanje okolja in raba razpoložljivih virov	1	2	3	4	5	Tega tu ni
Značilni regionalni proizvodi (vino, sir, čipka...)	1	2	3	4	5	Tega tu ni

